ПРАЛЕТАРЫІ ЎСІХ КРАІН, ЯДНАЙЦЕСЯ!

ЛІТАРАТУРА і МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАЎЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕННІКАЎ БССР.

№ 17 (1551) | Аўторак, 28 лютага 1961 года | Цана 4 кап.

УМОВА ПОСПЕХУ — АРГАНІЗАТАРСКАЯ РАБОТА

КНІЖНЫЯ СКАРБЫ — НАРОДУ!

Нарада работнікаў кніжнага гандлю рэспублікі, якая адбылася 24 лютага ў Мінску, характарызавалася вялікай зацікаўленасцю ў лёсе кнігі, у тым, як найлепш данесці яе да чытача, народу, здзяйсняючага грандыёзныя планы будаўніцтва камунізма, выхоўваць новага савецкага чалавека.

Дакладчыкі — міністр культуры БССР Р. Кісялёў, старшыня праўлення Белкаапсаюза Н. Абрамёнак і намеснік міністра сувязі БССР В. Жыгун гаварылі аб тым, што трэба зрабіць, каб 1961 г. стаў годам крутога ўздыму кніжнага гандлю ў рэспубліцы, каб работнікі прылаўка і шматлікая армія грамадскіх распаўсюджвальнікаў літаратуры наблізілі кнігу да кожнай сям'і рабочага, калгасніка, рабочага саўгаса. І дакладчыкі, і тыя, хто выступаў у спрэчках, — дырэктар Віцебскага аблкнігагандлю Н. Каліна, старшыні праўленняў Талачынскага і Пухавіцкага райспажыўсаюзаў М. Барада і А. Стэльмах, начальнік Усесаюзнага аб'яднання «Саюзкніга» Міністэрства культуры СССР Г. Тарашкоў, кніганоша — рабочы Добрушскай фабрыкі «Герой працы» М. Васількоў, намеснік начальніка Галоўкультгандлю Цэнтрасаюза Г. Альтшуль, галоўны рэдактар Белдзяржвыдавецтва Я. Казека, работнік кніжнага магазіна ў вёсцы Бараўка 1-я Полацкага раёна Н. Бурдзенкова, намеснік загадчыка аддзела прапаганды і агітацыі ЦК КПБ Н. Сняжкова і іншыя ўскрывалі сур'ёзныя недахопы ў рабоце кнігагандлёвых арганізацый рэспублікі, указвалі на нескарыстаныя рэзервы.

У рэспубліцы нямала энтузіястаў кніжнага гандлю — улюбёных у сваю справу людзей. Гэта тыя маякі, на якія трэба раўняцца, з якіх трэба браць прыклад. Нагадаем Вячаслава Лейчука — кніганошу з Брэсцкай вобласці. За мінулы год ён прадаў рознай літаратуры на 89 тысяч рублёў. Такім маякам пазайздросціць не адна кнігарня! Цяпер В. Лейчук працуе тавараведам у кнігагандлі. Але ён не забыў дарогу да моладзі, ва ўстановы і школы, у калгасы. Ужо сёлета ён прадаў кніг на 13 тысяч рублёў. Рабочы Добрушскай папяровай фабрыкі «Герой працы» М. Васількоў кожны месяц прадае на сваім прадпрыемстве на 4—5 тысяч рублёў рознай літаратуры. За год ён рэалізаваў кніг на 50 тысяч рублёў.

Шырокае распаўсюджанне атрымаў продаж літаратуры ў сталоўках, у прамтаварных і прадуктовых магазінах. У Мінску, напрыклад, добрых вынікаў дасягнулі М. Макейка і Е. Захарава. Іх месячная выручка — 5—6 тысяч рублёў. Кнігагандлёвым работнікам Мінска актыўна дапамагаюць бібліятэкі будаўнічага і мясамалочнага тэхнікумаў, медыцынскага вучылішча.

У многіх гарадах і раённых цэнтрах добрым і шчырым другам кнігі зарэкамендавалі сябе камсамольцы і школьнікі. Камсамольская арганізацыя Высокаўскага раёна за мінулы год прадала кніг на 110 тысяч рублёў. Актыўна дапамагаюць распаўсюджваць літаратуру камсамольцы і моладзь Бабруйскага, Талачынскага, Краснапольскага і Слаўгарадскага раёнаў.

Пры рэспубліканскіх магазінах надпісных выданняў, нотным і навукова-тэхнічнай літаратуры паспяхова працуюць саветы сяброў кнігі — першыя памочнікі магазінаў у афармленні заказаў на літаратуру, у прапагандзе новай кнігі.

Дапамога грамадскасці, пазамагазінныя формы гандлю кнігай — выезды на прадпрыемствы, будоўлі, у калгасы і саўгасы, кніжныя кірмашы, сустрэчы з пісьменнікамі, кампазітарамі, вучонымі — аўтарамі кніг, работа кніганошаў, арганізацыя столікаў у прамтаварных і прадуктовых магазінах, — усё гэта значна пашырае сферу ўплыву на пакупніка. І ў спажывецкай кааперацыі і ў кнігагандлі на гэтыя формы распаўсюджвання кніг прыпадае не менш 30 працэнтаў ад агульнага плана рэалізацыі літаратуры ў рэспубліцы.

Побач з гэтым многа яшчэ ў кнігагандлёвай сістэме рутыны, абыякавасці. Ляную лішні раз падумаць, паварушыцца кіраўнікі Гомельскага аблкнігагандлю, Гродзенскага і Мінскага аблспажыўсаюзаў. Адсюль і вынікі: план продажу кніг у розніцу Гомельскі аблкнігагандаль у мінулым годзе прадаў кніг нават менш, чым у 1959 г. Горш, чым у 1959 г., працавалі Жалудокскі, Вілейскі і Карэліцкі райспажыўсаюзы. А ў Мінскай вобласці гадавы план рэалізацыі кніг выканаў толькі Пухавіцкі райспажыўсаюз.

Абыякавае стаўленне да актыўных форм прапаганды кнігі выяўляецца і ў тым, што няма плакатаў, лістовак, буклетаў [illegible] Зрэдку [illegible]

Каб паспяхова распаўсюджваць кнігі, патрэбна вялікая арганізатарская работа, умелы, прадуманы падбор літаратуры ў кожным магазіне. Нельга спадзявацца на самацёк і разлічваць выканаць план толькі за кошт «ходавай» літаратуры. Трэба пакончыць з адвольным укамплектаваннем кніжных фондаў магазінаў. Гэта самае вузкае, самае слабае месца ў рабоце кнігагандлёвых арганізацый. [illegible]

У рэспубліцы праходзіць двухмесячнік прапаганды сельскагаспадарчай літаратуры. Пасля студзеньскага Пленума ЦК КПСС значна павысіўся попыт працаўнікоў вёскі на літаратуру аб перадавым вопыце вытворчасці, аб новым у сельскагаспадарчай навуцы. Пухавіцкі і Пружанскі райкомы партыі рэкамендуюць спажывецкай кааперацыі падабраць спецыяльныя бібліятэчкі для жывёлавода, брыгадзіра, механізатара. Перабіраюць усе свае кніжныя запасы ў Касцюковічах, Талачыне і іншых раёнах. І што ж атрымліваецца? Баявой, надзённай сельскагаспадарчай літаратуры не хапае. Вядома, такога не здарылася б, каб нашы магазіны, аблспажыўсаюзы і аблкнігагандлі правільна афармлялі заказы. У свой час яны праявілі непатрэбную асцярожнасць, а цяпер разлічваюцца за гэта.

Гандлёвай сетцы трэба паклапаціцца, каб ва ўсіх магазінах, кіёсках мелася дастаткова літаратуры аб студзеньскім Пленуме ЦК КПСС.

Сёння вырашаецца пытанне аб перабудове кіраўніцтва сельскай гаспадаркай. У кожным раёне ствараецца вопытна-паказальная гаспадарка, на прыкладзе якой будуць вучыцца ўсе калгасы. І сістэме спажывецкай кааперацыі трэба ўлічыць гэта. Так павялося ўжо, што 70—80 працэнтаў усёй літаратуры прадаецца ў раённым цэнтры, а гандаль кнігай на вёсцы наладжаны дрэнна. Не прадуманы формы распаўсюджвання кніг непасрэдна ў калгасах і саўгасах.

Варта падумаць над тым, каб раённы кніжны магазін зрабіць паказальным, каб ён быў сапраўднай школай, дзе можна было б павучыцца работніку сельпо, як прапагандаваць і распаўсюджваць кнігі.

Трэба аб'яднаць намаганні бібліятэк і магазінаў у справе прапаганды кніг. Як часта ў нас бывае, калі сельская бібліятэка рыхтуе вітрыны навінак, праводзіць канферэнцыі чытачоў, літаратурныя вечары і дыспуты, а сельмаг не прымае ніякага ўдзелу ў гэтых мерапрыемствах. Такая ізаляцыя асабліва адчувальная ў справе прапаганды твораў беларускіх пісьменнікаў.

Цяпер праводзіцца падпіска на зборы твораў Якуба Коласа і Янкі Купалы. Садружнасць бібліятэкараў і кніжных работнікаў тут асабліва неабходная. Пакуль што падпіска пушчана на самацёк. Ёю надзвычай дрэнна займаюцца кнігагандаль і спажывецкая кааперацыя.

Гаварылася на нарадзе і пра тое, што тыражы літаратуры для юных чытачоў у нас малыя. Але вось сёлета Белдзяржвыдавецтва выпускае некалькі добрых казак для дашкольнікаў. І нават на гэтую, ужо бясспрэчна хадавую літаратуру з-за абыякавасці некаторых работнікаў кніжнага гандлю заказы паступаюць празмерна заніжаныя, далёкія ад рэальных магчымасцей.

Заслугоўваюць самай суровай крытыкі тыя арганізацыі «Саюздруку», якія стрымліваюць паступленне ў кіёскі некаторых рэспубліканскіх перыядычных выданняў. Так, напрыклад, у Бабруйску, Шацілках, Крупках, Віцебску, Мінску ў кіёсках «Саюздруку» не заўсёды знойдзеш часопісы «Полымя», «Бярозка», «Маладосць», газеты «Звязда», «Літаратура і мастацтва».

Поспех распаўсюджвання літаратуры ў многім, вядома, залежыць ад таго, як хутка будзе ў нас пашырацца гандлёвая сетка. Стала ўжо дрэнным звычаем размяшчаць магазіны, кіёскі галоўным чынам у цэнтрах гарадоў. Напрыклад, у Мінску на праспекце Сталіна паміж вуліцамі Энгельса і Валадарскага вы напаткаеце звыш 20 кіёскаў, кнігарань і столікаў у прамтаварных і прадуктовых магазінах. А прайдзіце па Беламорскай, Дабралюбава, Чайкоўскага і іншых вуліцах сталіцы—тут кнігамі ніхто не гандлюе.

Трэба шчыра сказаць: вельмі ўжо марудна будуюцца ў гарадах рэспублікі кніжныя магазіны. Нават у такіх добраўпарадкаваных раёнах сталіцы, як трактарны і аўтамабільны заводы, кнігарні размешчаны ў надзвычай цесных, непрыстасаваных для продажу літаратуры памяшканнях.

У рэспубліцы — сотні прадпрыемстваў, але па пальцах можна пералічыць тыя, дзе працуюць ну хоць бы кіёскі, ужо не гаворачы пра магазіны. Трэба, каб кожны завод, кожная фабрыка мелі свой кніжны кіёск або магазін.

Кнігагандлёвыя работнікі Беларусі ў вялікім даўгу перад народам. План распаўсюджвання літаратуры за мінулы год ні спажывецкая кааперацыя ні кнігагандаль не выканалі. У той жа час растуць кніжныя запасы на складах і базах. Яны ўжо даўно перакрылі ўстаноўленыя нормы. І ляжаць кнігі гадамі, некаторыя з іх даўно састарэлі, страцілі таварны выгляд. Гэта вынік няправільнай практыкі з заказамі, якая ўсё яшчэ пануе ў сістэме кніжнага гандлю, вынік няўмення прапагандаваць кнігу, знаходзіць новыя шляхі да пакупніка.

З году ў год вядзецца ў рэспубліцы гаворка аб рэкламе. Але істотных зрухаў пакуль што няма. І сёння няма ў Беларусі яркіх, маляўнічых, цікавых па зместу плакатаў аб новых кнігах, розных заставак і іншых рэкламных матэрыялаў. А тыя, што з вялікімі цяжкасцямі выпускаюцца, выходзяць у свет са значным спазненнем. Так здарылася, напрыклад, з плакатам «Новыя кнігі». Ён павінен быў выйсці ў першым квартале мінулага года, а паступіў у гандлёвую сетку ў трэцім квартале, на многа пазней выхаду ў свет саміх кніг.

Наколькі безыніцыятыўна і абыякава ставяцца ў нас да рэкламы, сведчыць і такі факт. На ўсесаюзнай нарадзе работнікаў кніжнага гандлю ўносілася прапанова, каб у мэтах рэкламы новых кніг выкарыстаць этыкеткі на карабках запалак. Пакуль у Беларусі думалі, рабіць гэта ці не, украінскія таварышы павярнуліся больш аператыўна. І вось на гомельскіх карабках запалак рэкламуюцца ўкраінскія кнігі. Хвала ўкраінцам за ўмельства, ініцыятыву. Нам жа павінна быць сорамна.

Поспех кожнай справы вырашае ініцыятыва, пошукі новага, смеласць думкі. Гэтых якасцей не хапае многім распаўсюджвальнікам друку нашай рэспублікі. Яны адстаюць па многіх паказчыках у кніжным гандлі ад нашых суседзяў—Украіны, Прыбалтыкі, Расійскай Федэрацыі.

Ідучы насустрач XXII з'езду КПСС, работнікі кніжнага гандлю Беларусі ўзялі на сабе павышаныя абавязацельствы. Будзем спадзявацца, што 1961 г. стане годам карэннага паляпшэння кнігагандлёвай справы.

На здымку: брыгадзір Сцяпан Шаўлюга за работай.

Фота А. Васечкі.

САВЕЦКІ ПРОСТЫ ЧАЛАВЕК

САКАЛІНЫ ЎЗЛЁТ

Звінеў веснавы капеж. Сакавіцкім ранкам у брыгадзе Яўгена Мартынава з'явіўся навічок. Невысокі, хударлявы, з выгляду зусім хлапчук, ён падаў брыгадзіру накіраванне.

— Да вас от.

Мартынаў агледзеў навічка, нахмурыўся:

— На каго вучыцца хочаш?

— Можа вы пачыталі б перш? — паказаў хлапец на паперу, якую машынальна хаваў у кішэню брыгадзір.

«...Шаўлюга Сцяпан Сцяпанавіч, — забубніў Мартынаў, — з'яўляецца мулярам шостага разраду...»

Брыгадзір адчуў сябе неяк няёмка.

— Шостага разраду? Колькі ж табе год?

— Дваццаць...

«...Мае таксама спецыяльнасць тынкоўшчыка шостага разраду», — прачытаў далей Мартынаў.

— Ды гэта ж тое, што трэба нам! — з радасцю сказаў ён. — Ідзі, браце, да Генкі Рылькова. Камсамолец жа напэўна?

— Не. Ужо кандыдат у члены партыі.

* * *

Сцяпан Шаўлюга быў яшчэ хлапчуком, калі сям'ю напаткала няшчасце — згарэла хата.

Старшыня праўлення арцелі сказаў тады бацьку:

— Не бядуй, Сцяпан. Не дадзім прапасці. Гэта табе не старыя часы. Усім калгасам пабудуем табе новы дом.

Цэлымі днямі «прападаў» Сцяпан-малодшы на будаўніцтве новай хаты — габляваў, выпрошваў якую іншую работу. Мусіць у тыя дні ў душы хлопчыка і нараджалася тое, што называецца прызваннем.

...«Куды паступіць пасля сямігодкі?» Юнак, не вагаючыся, падаўся ў будаўнічае вучылішча.

Праз год ён працаваў на будоўлях Мінска. Шчыра аддаўся любімай справе. Неўзабаве Шаўлюга стаў сапраўдным майстрам цаглянай кладкі. Вечарамі цярпліва праседжваў за падручнікамі, хадзіў у вячэрнюю школу...

На будаўніцтве цырка Сцяпан пазнаёміўся з матарысткай Зінай. Маладыя людзі шчыра пасябравалі, пажаніліся. Неўзабаве атрымалі асобны пакой... Жыві сабе спакойна. Толькі не пра гэта думаў Сцяпан Шаўлюга.

— Паехаць бы нам, Зіна, на будаўніцтва Полацкага нафтаперапрацоўчага завода. Як ты глядзіш на гэта?..

— Паедзем, — проста згадзілася жонка.

Праз некалькі дзён Шаўлюгі ўжо здымалі прыватную кватэру ў вёсцы Новы Двор, дзе пачыналася будаўніцтва вытворча-тэхнічнай базы Нафтабуда.

* * *

На часовых дарогах захліпаюцца ў веснавой гразі грузавікі. Непрыглядны малюнак! Але ў думках Шаўлюга ўжо бачыць прыгожыя вытворчыя будынкі, заасфальтаваныя дарогі і плошчы між цэхамі, газоны кветак, роўныя рады дрэў.

Светлая мара кліча ўперад...

— Вось гэта муляр! — захапляліся працай Сцяпана Шаўлюгі яго новыя сябры. — Мастак!..

На брыгадным сходзе Сцяпан унёс прапанову ўключыцца ў спаборніцтва за званне калектыву камуністычнай працы. Яго падтрымалі ўсе члены брыгады. Тады ж былі выпрацаваны канкрэтныя абавязацельствы. Хлопцы нават далі слова пакінуць курыць.

Так пачыналіся новыя будні Сцяпана.

* * *

Нялёгка спалучаць вучобу з працай. То аднаму, то другому прыходзіць думка кінуць школу.

Сябры бачылі, што Шаўлюгу даводзіцца асабліва цяжка. Пасля заняткаў усе разыходзяцца па інтэрнатах, да якіх ад школы рукой падаць, а Сцяпан праз ноч ідзе дадому яшчэ чатыры кіламетры па восеньскай слаце.

— Як толькі трымаецца наш Сцяпан! — дзівіліся таварышы.

А таго не ведалі, што і яму іншы раз хацелася паставіць кропку на ўсю навуку.

— Не! — цвёрда гаварыў сабе гэты настойлівы чалавек. — Закончу дзесяць класаў. Чаго б гэта ні каштавала!

З прыступкі на прыступку ўзнімаліся Сцяпан Шаўлюга і яго таварышы па лесвіцы ведаў. Толькі з Пятром Харытончыкам здарыўся непрыемны выпадак: за два месяцы да канца навучальнага года хлопец узяў ды кінуў школу.

— Адстаў я, браткі, — разгублена тлумачыў сябрам. — Усё роўна правалюся на экзаменах. Навошта ж час марна траціць? Лепш налета зноў паступлю ў сёмы...

Доўга гутарыў Сцяпан з Пятром у той вечар. Невядома, чым здолеў пераканаць яго, але юнак паверыў у свае сілы і разам з іншымі паспяхова скончыў сёмы клас.

Брыгада першай заваявала ганаровае званне калектыву камуністычнай працы.

Ды не ладзіліся справы ў брыгадзе, з якой спаборнічае калектыў. Дайшло да таго, што бетон, які з-за дрэннай арганізацыі працы застаўся пасля змены, закапвалі ў зямлю.

...Сцяпан рашуча адчыніў дзверы кабінета сакратара парткома будоўлі М. Чэчата:

— Мікалай Міхайлавіч! От я надумаў перайсці ў брыгаду Паўла Чыльца. Мы ж спаборнічаем з ёю, а яна адстае. Неяк нядобра гэта...

— Правільная думка ў цябе, Сцяпан, — згадзіўся сакратар парткома. — Але ж май на ўвазе, што нялёгка спачатку давядзецца.

— Я думаў і пра гэта.

* * *

Непрыемнасці пачаліся адразу.

Напярэдадні брыгада прастойвала з-за перабояў у забеспячэнні растворам. І раптам на аб'ект прывезлі адразу чатыры кубаметры.

— То пуста, то густа, — незадаволена гаварылі муляры. — Вязіце лішак назад, бо не здолеем увесь выпрацаваць.

— І як бы зноў не давялося хаваць! — кпіў хтосьці.

— Вось і дагадзі вам, — апраўдваўся дыспетчар упраўлення. — Мала — дрэнна. Многа—таксама дрэнна. Благому Яську ні ў лад, ні ў ласку...

— Пачакайце, хлопцы! — умяшаўся ў размову Сцяпан Шаўлюга.— Выпрацуем раствор! Ды як бы яшчэ прасіць не давялося.

— Глядзіце, які хуткі аб'явіўся!—насмешліва выгукнуў Яўген Серада.

— А-а-а, вось яно што! Гэта ж ён нас у перадавыя будзе выводзіць...

— Самі выйдзеце, — спакойна, пазіраючы ў вочы Яўгену, адказаў Шаўлюга. І потым, быццам убачыў штосьці характэрнае для гэтага юнака, дадаў: — А ты яршысты, чалавеча... Нам жа лепш будзе, калі больш зробім. Я адзін бяруся выкарыстаць «куб» раствору.

— Рана выхваляешся, — з'едліва кальнуў былы брыгадзір.

— І зраблю! — рашуча бліснуў вачыма Шаўлюга.

Здавалася, муляр занадта спакойна ўсё робіць, а справа спорылася ў яго. Пакладзе раствор, павядзе раз—другі кельняй, глядзіш — і ўвачавідкі расце сцяна. Непрыкметна адзін за другім усё больш увішна і шпарка заварушыліся і ўсе хлопцы. За паўгадзіны да канца змены Сцяпан стрымаў сваё слова. Кубаметр раствору — гэта чатыры кубаметры цаглянай кладкі. Інакш глянулі хлопцы на Сцяпана. «Відаць, ведае цану свайму слову».

Пасля рабочага дня брыгадзір падлічыў выпрацоўку. Аказалася, што тыя ж самыя людзі зрабілі значна больш, чым учора. І раствор разыйшоўся ўвесь.

... Брыгада пераадольвала адставанне і паступова выходзіла ў перадавыя. Настаў доўгачаканы для Сцяпана Шаўлюгі дзень. Брыгада ўключылася ў спаборніцтва за званне брыгады камуністычнай працы.

— Простым, няхітрым словам «узяў» мяне Шаўлюга, — весела ўсміхаючыся, успамінае Яўген Серада. — «Скажы, пытае аднойчы, якую ты маеш карысць, што прапіваеш заробак, трапляеш у міліцыю?..» «Якая там карысць?» — думаю. Але кажу: «Не я адзін п'ю». А ён: «Дурань ад таго, што знаходзіцца ў кампаніі, не перастае быць дурнем». Прыйшлося задумацца, і потым ад гэтай звычкі адстаў...

* * *

Сцяпану Шаўлюгу ідзе дваццаць другі год. Яго біяграфія толькі пачынаецца. Але які багаты падзеямі, карыснымі справамі гэты пачатак! Ён — вядомы чалавек вялікай будоўлі на Заходняй Дзвіне, член Полацкага гаркома партыі, студэнт трэцяга курса тэхналагічнага аддзялення вячэрняга палітэхнікума.

Не па днях — па гадзінах расце гігант-нафтабуд. І Сцяпан Шаўлюга цагліну за цаглінай кладзе ў будынак камуністычнай будучыні.

М. ШАЛЬДО.

БЯРЫЦЕ З ІХ ПРЫКЛАД

ЗА ГОРДАЕ ІМЯ КАМУНІСТЫЧНАЙ

НАСУСТРАЧ XXII З'ЕЗДУ КПСС

Наша краіна ўступіла ў трэці год сямігодкі. Няма ніякага сумнення, што гэты год, як і ўсе папярэднія, прынясе новыя перамогі савецкаму народу ў будаўніцтве камунізма.

Ідучы насустрач XXII з'езду роднай Камуністычнай партыі, мы, работнікі кінасеткі Гарадоцкага раёна, аднадушна рашылі пачаць спаборніцтва за ганаровае званне калектыву камуністычнай працы.

Заданне па кінаабслугоўванню насельніцтва, намечанае на 1961 г., выканаем датэрмінова: на вёсцы — да 7 лістапада і ў горадзе— да 1 снежня. Дадзім 6 500 кінасеансаў, у тым ліку 1000 — звыш плана. Абслужым не менш 440 тысяч гледачоў, перавысім планавы валавы збор на 5 тысяч рублёў.

Будзем дамагацца, каб кожны гарадскі жыхар наведваў кіно не менш 30 разоў, а сельскі — 15 разоў у год.

Кожная кінаўстаноўка штомесячна паставіць не менш трох сельскагаспадарчых фільмаў; перад гэтымі сеансамі выступяць з гутаркамі і лекцыямі спецыялісты. Сельскагаспадарчыя, навукова-папулярныя, хранікальна-дакументальныя фільмы пакажам ва ўсіх калгасах і саўгасах раёна. Актыўны ўдзел прымем у фестывалі сельскагаспадарчых фільмаў.

Кожная кінаўстаноўка будзе строга прытрымлівацца графіка паказу карцін, не дапусцім зрыву сеансаў і прастояў кінаўстановак. Забяспечым высокую якасць паказу фільмаў і захаванне супрацьпажарных мер. Абавязваемся ўтрымліваць ва ўзорным стане кінаапаратуру, экраны і электрастанцыі, фільмакопіі.

Эканомным выдаткаваннем запасных частак і гаручага скароцім на 10 працэнтаў эксплуатацыйныя расходы на кожнай кінаўстаноўцы.

Установім у кожным населеным пункце, дзе дэманструюцца фільмы, не менш трох рэкламных шчытоў, возьмем за правіла на кожны сеанс вывешваць не менш пяці афіш-безымянак. Будзем паведамляць насельніцтву аб новых карцінах праз друк і мясцовыя радыёвузлы, арганізуем папярэдні продаж білетаў на даму.

Дзіцячых кінасеансаў паставім: у горадзе — 15, на сельскіх стацыянарах —8 і на кінаперасоўках — не менш 5 у месяц.

Для лепшай арганізацыі сеансаў прыцягнем шырокі актыў з ліку работнікаў устаноў культуры і камсамольцаў.

Усе матарысты сёлета атрымаюць правы кінамеханікаў. У сваю чаргу кінамеханікі другой катэгорыі павысяць сваю кваліфікацыю і атрымаюць годнасць першай катэгорыі. Наладзім тэхнічную вучобу, будзем абменьвацца вопытам работы, шырока выкарыстоўваць перадавыя прыёмы і метады працы.

Ставім задачу — пашыраць свой палітычны кругагляд, павышаць культурны ўзровень, узорна паводзіць сябе ў быту, дапамагаць адзін аднаму ў рабоце.

Мы заклікаем усіх работнікаў кінасеткі Віцебскай вобласці ўключыцца ў спаборніцтва за званне калектываў і ўдарнікаў камуністычнай працы.

Давайце, дарагія таварышы, прыкладзём усе намаганні ў імя выканання сямігадовага плана, у імя перамогі камунізма — самага справядлівага грамадства на зямлі.

УДЗЕЛЬНІКІ РАЁННАЙ НАРАДЫ РАБОТНІКАЎ КУЛЬТУРЫ

900 СЕАНСАЎ СЕЛЬСКАГАСПАДАРЧЫХ ФІЛЬМАЎ

Студзеньскі Пленум ЦК КПСС прыняў рашэнне аб скліканні 17 кастрычніка 1961 г. чарговага XXII з'езду КПСС — з'езду будаўнікоў камунізма і намеціў разгорнутую праграму далейшага развіцця сацыялістычнай сельскай гаспадаркі.

Рабочыя, калгаснікі, усе савецкія людзі горача ўхваляюць гэтыя гістарычныя рашэнні і становяцца на працоўную вахту за дастойную сустрэчу XXII з'езду КПСС. Мы, работнікі кінасеткі Івацэвіцкага раёна, бяром на сябе ў гонар XXII з'езду КПСС наступныя абавязацельствы:

Забяспечыць сістэматычны і высакаякасны паказ кінафільмаў у кожным населеным пункце раёна; шырока выкарыстоўваць кіно для прапаганды дасягненняў навукі, вопыту перадавікоў і наватараў прамысловасці і сельскагаспадарчай вытворчасці; дапамагаць партыйным арганізацыям у выхаванні чалавека камуністычнага грамадства.

Стварыць пры кожнай сельскай кінаўстаноўцы саветы кінаарганізатараў і з іх дапамогаю дамагчыся, каб усе жыхары былі пастаяннымі гледачамі.

Дабіцца, каб кожны жыхар горада наведаў кіно за год не менш 30 разоў, а на вёсцы — 10,5.

У мэтах паляпшэння кінаабслугоўвання рабочых саўгасаў і калгаснікаў па месцу іх працы абсталяваць да 1 красавіка г. г. аўтакінаперасоўку дзённай праекцыі і забяспечыць паказ сельскагаспадарчых і дакументальных фільмаў не менш двух разоў у месяц у кожнай паляводчай брыгадзе і ў чырвоных кутках жывёлагадоўчых ферм. У 1961 г. паставіць не менш 900 сеансаў сельскагаспадарчых фільмаў, або на 340 больш, чым у 1960 г.

Выканаць эксплуатацыйна-фінансавы план кінасеткі раёна па ўсіх паказчыках да дня адкрыцця XXII з'езду КПСС і абслужыць звыш плана да канца года 105 тысяч гледачоў, атрымаўшы дадаткова 19 тысяч рублёў прыбытку.

Прымаючы на сябе сацыялістычныя абавязацельствы ў гонар XXII з'езду роднай Камуністычнай партыі, заклікаем усіх работнікаў кінасеткі Брэсцкай вобласці шырэй разгарнуць сацыялістычнае спаборніцтва за ўзорнае абслугоўванне і датэрміновае выкананне плана кожнай кінаўстаноўкай.

Выкананне абавязацельстваў з'явіцца нашым сціплым укладам у справу камуністычнага выхавання працоўных і мабілізацыі іх на барацьбу за дастойную сустрэчу XXII з'езду КПСС.

Зварот абмеркаваны і прыняты на сходзе работнікаў кінасеткі Івацэвіцкага раёна.

Універсітэту Дружбы народаў у Маскве прысвоена імя П. Лумумбы

У памяць пра выдатнага дзеяча нацыянальна-вызваленчага руху Афрыкі, героя кангалезскага народа прэм'ер-міністра Рэспублікі Конга Патрыса Лумумбы, які аддаў сваё жыццё барацьбе за свабоду і незалежнасць краіны, ідучы насустрач шматлікім пажаданням, якія выказалі грамадскія арганізацыі Савецкага Саюза і зарубежных краін, Савет Міністраў Саюза ССР прысвоіў універсітэту Дружбы народаў у Маскве імя Патрыса Лумумбы.

Рэспубліканскі сход мастакоў

На творчым сходзе беларускіх мастакоў, які адбыўся 24 і 25 лютага, з паведамленнем аб выніках VIII аб'яднанага пленума праўлення мастакоў СССР і выстаўкома Усесаюзнай мастацкай выстаўкі 1961 г. выступіў **П. Масленікаў.**

Галоўную ўвагу сход прысвяціў абмеркаванню рэспубліканскай мастацкай выстаўкі 1960 г. і задачам падрыхтоўкі да XXII з'езду партыі.

З дакладамі па асобных жанрах выступілі: аб жывапісу—П. Нікіфараў, скульптуры— А. Глебаў, графіцы — А. Волкаў, прыкладным мастацтве — І. Паньшына.

Свае думкі аб выстаўцы выказалі: мастакі З. Азгур, Н. Воранаў, С. Герус, Я. Красоўскі, Л. Лейтман, А. Малішэўскі, М. Тарасікаў, А. Шыбнёў, крытыкі Ф. Лейтман і А. Ус, сакратары праўлення Саюза савецкіх мастакоў СССР Д. Суслаў і Э. Эйнман, начальнік Упраўлення па справах мастацтва Міністэрства культуры БССР Я. Парватаў, міністр культуры БССР Р. Кісялёў.

На рэспубліканскім сходзе таксама зацверджан план работы праўлення Саюза мастакоў БССР на 1961 г. (дакладчык В. Карчэўскі).

У рабоце сходу ўдзельнічалі намеснік загадчыка аддзела прапаганды і агітацыі ЦК КПБ С. Пуцылёў і загадчык сектара культуры аддзела прапаганды і агітацыі ЦК КПБ Э. Герасімовіч.

(Справаздача аб сходзе мастакоў будзе апублікавана ў наступным нумары газеты).

На здымку (злева направа): удзельнікі пленума Саюза мастакоў **А. Шахновіч, Я. Нікалаеў** (Віцебск), **Б. Звінагродскі** (Гомель), **М. Савіцкі, М. Манасзон** ля карціны мастака М. Савіцкага «Сацыялістычнае абавязацельства».

УКАЗ ПРЭЗІДЫУМА ВЯРХОЎНАГА САВЕТА БССР

Аб узнагароджанні тав. Матузава З. П. Ганаровай граматай Вярхоўнага Савета Беларускай ССР

У сувязі з пяцідзесяцігоддзем з дня нараджэння дырэктара Дзяржаўнага выдавецтва Беларускай ССР тав. Матузава З. П. і ўлічваючы яго шматгадовую работу ў Дзяржаўным выдавецтве Беларускай ССР, узнагародзіць тав. Матузава Захара Пятровіча Ганаровай граматай Вярхоўнага Савета Беларускай ССР.

Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР **В. КАЗЛОЎ.**

Сакратар Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР **Д. ЛУКАШЭВІЧ.**

23 лютага 1961 года.
Гор. Мінск.

Жыццё народа — крыніца натхнення

Сёлетні год у жыцці кампазітараў рэспублікі пройдзе пад знакам падрыхтоўкі да XXII з'езду КПСС. Стварэнне паўнацэнных твораў аб сучаснасці — наша найпершая мэта. Перад намі стаіць задача — авалодаць высокім прафесіянальным майстэрствам, па-сапраўднаму асэнсаваць гераічнае жыццё савецкага народа. Ад нас чакаюць новых опер, балетаў, музыкі масавых жанраў, твораў музычнага побыту. Мы ў вельмі вялікім даўгу перад нашымі сучаснікамі.

Не можа быць гаворкі пра тое, якія жанры важнейшыя і лепш паказваюць аблічча кампазітара. Важныя ўсе жанры, якія раскрываюць ідэйна значныя тэмы ў высокамастацкай форме.

Мінулы год у жыцці нашай кампазітарскай арганізацыі даволі плённы: пасля доўгага перапынку з'явіўся шэраг твораў, якія атрымалі прызнанне не толькі ў нашай рэспубліцы, але і за яе межамі. Многія творы былі выкананы ў Маскве. Там прагучалі сімфанічная сюіта «Песні міру» Ул. Алоўнікава, сімфанічная паэма «Вечна жывыя» Г. Вагнера, сімфанічная паэма «Радасны шлях» Д. Камінскага, яго ж фантазія для фартэпіяна з аркестрам, кантаты «Палі стэпавыя» і «Ул. І. Ленін» І. Кузняцова, фартэпіянная саната А. Багатырова, Першая сімфонія Ул. Чараднічэнкі, Шостая сімфонія нябожчыка Р. Пукста, скрыпічныя п'есы Л. Абеліёвіча і сімфанічны танец Р. Бутвілоўскага.

Музычная грамадскасць сталіцы адзначыла, што мы знаходзімся на правільных творчых пазіцыях. Разам з тым сакратарыят Саюза кампазітараў правільна падкрэсліў, што пашырэнне вобразнага ладу і сродкаў выразнасці ў творах не дае нам падстаў лічыць узровень прафесіянальнага майстэрства ўсіх беларускіх кампазітараў адпаведным таму лепшаму, што характэрна для буйнейшых дасягненняў у творчасці кампазітараў братніх рэспублік.

Калі даць вельмі сціплую характарыстыку асноўным творам, што напісаны за апошні час, дык трэба сказаць наступнае. Найбольш значнай прэм'ерай апошняга часу была опера «Калючая ружа» Ю. Семянякі—удалая спроба маладога аўтара, які першы ў беларускай музыцы звярнуўся да жанра лірыка-камедыйнай оперы. «Калючая ружа» — далёка не беззаганны твор, але станоўчыя бакі яго значна перавышаюць недахопы. Напомнім запамінальную музыку, яркія рэчытатывы і арыёзныя эпізоды, добрае адчуванне кампазітарам вакалу, уменне стварыць атмасферу весялосці, тонкія псіхалагічныя дэталі ў абмалёўцы герояў. Самае ж галоўнае ў оперы — дух нашых сённяшніх дзён. Вось чаму Саюз кампазітараў Беларусі так горача падтрымліваў і будзе падтрымліваць гэты твор.

У жанры сімфанічнай музыкі, што напісана ў апошні час, звяртае на сябе ўвагу па ідэйнай значнасці і прафесіянальнаму майстэрству сімфанічная паэма «Вечна жывыя» Г. Вагнера. Музыка паэмы хвалюе і сведчыць пра значны творчы крок кампазітара наперад.

Варта звярнуць увагу яшчэ на адзін твор беларускай сімфанічнай музыкі — на Трэцюю сюіту М. Аладава. Яна вызначаецца вынаходлівасцю аўтара, высокім мастацкім густам.

Сімфанічная паэма «У Тураўскай пушчы» С. Аксакава радуе тым, што аўтар, паслядоўна верны традыцыям рускай класічнай музыкі, па-свойму пераасэнсоўвае музычную мову беларускага народа ў арыгінальных аўтарскіх тэмах. Паэма прысвечана памяці герояў Вялікай Айчыннай вайны, яе праграма — выдатны верш той жа назвы Ул. Дубоўкі.

Цікавую задачу паставіў перад сабою Д. Камінскі ў сімфанічнай паэме «Радасны шлях» — музычным малюнку ўсенароднай дэманстрацыі. У паэме шмат цікавых эпізодаў, але ёй не хапае выразнай структуры.

Вельмі інтэнсіўна працуе М. Русін, які жыве ў Брэсце. Яго саната для віяланчэлі і віяланчэльныя мініяцюры, таксама як і дзве віяланчэльныя п'есы А. Багатырова, узбагацілі беларускую інструментальную музыку. Наогул, гаворачы аб інструментальных мініяцюрах, трэба падкрэсліць поспех Л. Абеліёвіча і П. Падкавырава ў іх скрыпічных п'есах. Музыка гэтых аўтараў [illegible]: і выканаўцам, і слухачам. На мініяцюрах, калі яны напісаны па-сапраўднаму, [illegible] мастацкі густ масавых аўдыторый.

Вельмі хутка ўвайшла ў канцэртны рэпертуар нашых выканаўцаў, заваявала любоў слухачоў фартэпіянная саната А. Багатырова.

[illegible] Маскве высокую ацэнку атрымала кантата для хору а капэла «Уладзімір Ільіч Ленін» І. Кузняцова. Гэты твор вабіць не толькі велічч тэмы, але і стройнасцю формы, удалым выкарыстаннем магчымасцей хору, сапраўды мастацкім лаканізмам. Параўноўваючы гэтую кантату з кантатай І. Кузняцова «Палі стэпавыя», нельга не заўважаць росту майстэрства аўтара.

Яшчэ два цікавыя творы кампазітараў сярэдняга пакалення атрымалі мы днямі — віяланчэльны канцэрт П. Падкавырава і альтовую санату Э. Тырманд. Канцэрт звяртае на сябе ўвагу перш за ўсё няспыннымі пошукамі аўтара ў галіне музычнай мовы, формы. Падкавыраў заўсёды ідзе сваім шляхам. І хоць канчаткова рабіць вывады аб тым, што ў канцэрце атрымалася выдатна, а што патрабуе дапрацоўкі, можна будзе пасля выканання твора з аркестрам, мы маем права сказаць ужо зараз: у новым канцэрце бачны почырк аўтара, як і ва ўсіх іншых яго лепшых творах.

Саната Э. Тырманд — не толькі першы твор для альта ў беларускай музыцы, але і вельмі ўдалы твор. Аўтар выявіў тонкі мастацкі густ, удалае валоданне магчымасцямі альта і фартэпіяна, майстэрства глыбокага пераўвасаблення народнасці ў арыгінальнай кампазітарскай тканіне.

Не менш увагі, чым творчасць кампазітараў сярэдняга і старэйшага пакаленняў, заслугоўвае музыка маладых беларускіх аўтараў. Нельга не адзначыць поспех першай сімфоніі Ул. Чараднічэнкі — твора тэмпераментнага, шчырага, з добрай кампазітарскай вынаходлівасцю. Сімфоніі ўласцівы вельмі аптымістычны настрой, пругкая рытміка, напорыстасць.

Добра праявіў сябе І. Ронькін у музыцы для Беларускага народнага аркестра. Яго канцэрт для дуэта цымбал з аркестрам — адзін з самых яркіх твораў для гэтага калектыву, якія напісаны ў апошнія гады нават кампазітарамі больш вядомымі.

Нядаўняе знаёмства з першай карцінай оперы Д. Смольскага пра абаронцаў Брэсцкай крэпасці паказала, што малады аўтар здольны своеасабліва раскрываць у музыцы драматычныя падзеі. Цікавая і яго балада для голасу з аркестрам, прысвечаная барацьбе за мір і дружбу народаў. Праўда, маладому кампазітару не стае ведання прыроды вакалу, і таму часам голас патанае ў аркестры, але музыка гэтая вельмі ўражлівая.

Трэба адзначыць добры зрух і ў творчасці нашых музыказнаўцаў. Каштоўны ўклад у нашу музычную навуку — зборнікі беларускіх народных песень Р. Шырмы і Г. Цітовіча, хрэстаматыя па беларускай музыцы С. Нісневіч, што нядаўна выйшлі з друку. Цікавы зборнік матэрыялаў па гісторыі і тэорыі беларускай музыкі падрыхтавалі Беларуская дзяржаўная кансерваторыя і Інстытут мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору Акадэміі навук БССР. Дапамогуць прапагандзе музычнай культуры ў рэспубліцы брашуры аб жанрах беларускай музыкі і пра творчасць асобных кампазітараў, што таксама выйшлі з друку ў нашым выдавецтве. Мы не маем права забываць, што асноўны цяжар працы музычных факультэтаў народных універсітэтаў культуры рэспублікі ўскінулі на свае плечы нашы музыказнаўцы. Усё гэта сведчыць, што наспеў час, калі нашы музыказнаўцы зоймуцца вялікай калектыўнай працай па напісанню ўсім нам неабходнай гісторыі беларускай музыкі.

У гэтым годзе, калі ўся краіна рыхтуецца да XXII з'езда КПСС, беларуская кампазітарская арганізацыя лічыць сваім абавязкам сустрэць з'езд новымі яркімі песнямі аб партыі і Радзіме. Вось чаму мы прапануем абвясціць сумесна з Саюзам пісьменнікаў і Міністэрствам культуры БССР рэспубліканскі конкурс на лепшыя песні аб партыі і Радзіме. Мяркуецца правядзенне ва ўсіх абласцях рэспублікі дзён беларускай музыкі. На працягу гэтых дзён члены нашага саюза разам з выканаўцамі будуць выступаць на прадпрыемствах, у калгасах, у навучальных установах, па радыё і тэлебачанню, у бібліятэках і кніжных магазінах, дзе будуць праводзіцца [illegible] беларускай музыкі.

Наш саюз бярэ на сябе абавязацельства правесці разам з органамі міністэрства культуры і народнай асветы першую Музычную вясну для дзяцей.

Многае з таго, што мы прапануем зрабіць у 1961 г., ажыццяўляецца ўжо сёння. За два месяцы праведзена 40 творчых сустрэч у розных гарадах і вёсках Беларусі. У гэтых сустрэчах прымалі ўдзел 20 кампазітараў і музыказнаўцаў. [illegible] семінар у Мінску. Актыўна працуе пастаянны творчы семінар для самадзейных кампазітараў у Мінску.

З Саюзам пісьменнікаў і рэспубліканскім Таварыствам па распаўсюджванню палітычных і навуковых ведаў мы арганізуем літаратурна-музычны лекторый для інтэлігенцыі горада, а з Палацам піянераў — музычны клуб для дзяцей. Саюз кампазітараў БССР узяў на сябе абавязак забяспечыць заняткамі па беларускай музыцы ўсе народныя ўніверсітэты культуры рэспублікі. Мы ўзялі таксама шэфства над школай № 14 у Мінску, над музычнай школай у Бабруйску, над школай-інтэрнатам у Ашмянах.

У гэтым годзе мы правядзём яшчэ адно вельмі цікавае мерапрыемства—выезды творчых брыгад кампазітараў, музыказнаўцаў і выканаўцаў у братнія рэспублікі Прыбалтыкі, у Малдавію і на Украіну, у Ленінград і Растоў-на-Доне. У сваю чаргу такія ж брыгады мы запрашаем да сябе ў Мінск. Дзве нашы брыгады паедуць на буйнейшыя новабудоўлі Савецкага Саюза ў Сібір і на Далёкі Усход.

Цікавыя творчыя заяўкі далі нашы кампазітары, расказваючы, над чым яны будуць працаваць у бягучым годзе. Новую оперу па лібрэта А. Бачылы пачаў пісаць Ю. Семяняка, новы балет па раману П. Броўкі «Калі зліваюцца рэкі» піша Г. Вагнер (лібрэта М. Алтухова). Ён жа заканчвае піянерскую сімфанічную сюіту. Да новых сімфоній аб нашай сучаснасці прыступілі М. Аладаў і П. Падкавыраў, урачыстую сімфанічную ўверцюру піша А. Багатыроў. Закончыў кантату «Радуйся, наша зямля» І. Кузняцоў (словы А. Дзеружынскага), заканчвае канцэрт для баяна з сімфанічным аркестрам Ул. Чараднічэнка, канцэртныя эцюды для розных інструментаў піша М. Русін.

Кампазітарская арганізацыя Беларусі рэзка мяняе стыль работы. Мы пакончылі з заганнай практыкай парушэння прынцыпаў дэмакратыі ў арганізацыйных пытаннях кіраўніцтва саюзам. Кампазітарская грамадскасць, як ніколі раней, згуртавалася вакол вырашэння надзённых задач, якія перад намі паставіла Камуністычная партыя, заклікаючы умацоўваць сувязі мастацтва з жыццём народа. Наша арганізацыя ўсё больш актыўна ўмешваецца ў грамадскае і музычнае жыццё. Мы лічым, што толькі творчая абстаноўка, абстаноўка сяброўскай крытыкі, не зважаючы на асобы, калектыўнае вырашэнне ўсёй арганізацыяй надзённых патрэб музычнага мастацтва Беларусі будуць правільным адказам Саюза кампазітараў Беларусі на заклік народа дастойна сустрэць XXII з'езд КПСС.

Я. ЦІКОЦКІ,
І. НІСНЕВІЧ.

Слухачы набываюць веды

Два ўніверсітэты культуры працуюць у Езярышчанскім раёне — у раённым Доме культуры і Межанскім сельскім клубе. Заняткі наведваюць 279 чалавек. Сярод іх—рабочыя саўгаса, калгаснікі, настаўнікі, медыцынскія работнікі.

Выкладчыкі літаратуры Езярышчанскай сярэдняй школы прачыталі лекцыі аб жыцці і творчасці Л. Талстога, А. Чэхава, М. Горкага, М. Шолахава. Чытаць лекцыі аб музыцы, тэатры і кіно запрашалі спецыялістаў з абласнога цэнтра. Дырэктар Віцебскага музычнага вучылішча Г. Кутневіч расказаў пра спецыфіку музычнай творчасці; заслужаны артыст БССР Ф. Шмакаў выступіў з лекцыяй «Як ствараюцца кінафільмы». Лекцыі заўсёды суправаджаюцца выкананнем мастацкіх твораў і паказам кінафільмаў па тэме.

Ва ўніверсітэтах культуры часта праводзяцца дыспуты, канцэрты-загадкі, віктарыны, канферэнцыі, сустрэчы з передавікамі вытворчасці, знатнымі людзьмі раёна і вобласці.

А. БЕЛАВУС.

Нам паведамляюць

Драматычны калектыў Аршанскага завода швейных машын ведаюць не толькі ў сваім раёне.

Нядаўна самадзейныя артысты наведалі Дуброўна. Яны паказалі там адзін з лепшых сваіх спектакляў — «Позняе каханне» па п'есе Астроўскага.

А. МАЦЫЛЕВІЧ.

* * *

Пры Пінскім педвучылішчы імя А. С. Пушкіна створаны гурток духавых інструментаў. У ім займаецца 21 студэнт. Кіруе гуртком вопытны музыкант, выкладчык І. Венгер.

Ф. ГЛІНСКІ.

У Бабруйску чацвёрты год працуе вячэрняя школа агульнай музычнай адукацыі. Тут на аддзяленнях фартэпіяна, баяна і духавых інструментаў займаецца 180 чалавек — рабочых, служачых, студэнтаў горада. Сёлета адбудзецца першы выпуск навучэнцаў школы.

На здымках: злева — выкладчык Антон Юльянавіч **Чарнушэвіч** і механік Дзмітрый Ільіч **Гаўрылін** на занятках; уверсе — каменшчык будтрэста № 13 Фёдар **Запольскі** (справа) і механік аўтабазы № 12 Міхаіл **Ваўчок** на занятках. Вядзе заняткі выкладчык Леанід Савельевіч **Краснабаеў.**

Фота **Ч. Мезіна.**
Фотахроніка БЕЛТА.

За сямю замкамі

Нядаўна нам давялося пабываць па справах у адным з раёнаў рэспублікі. І калі ўсе пытанні былі вырашаны, работнікі аддзела культуры спыталіся:

— Агледзелі наш музей, пазнаёміліся з экспанатамі?

— У вас ёсць музей? — здзівіліся мы.

— Вядома, не такі ўжо, як у Мінску, але...

Па тым, як сказаны гэтыя словы, не цяжка было зразумець, што работнікі аддзела самі добра ведаюць, што яшчэ многа трэба папрацаваць, каб музей адпавядаў свайму прызначэнню.

Мы агледзелі музей, які быў створаны невядома па чыёй ініцыятыве ў адным з маленькіх пакойчыкаў райкома камсамола. Не было тут ні стэлажоў, ні вітрын. Толькі на сценах—некалькі фотаздымкаў, а на вялікім стале—пішучая машынка, гарматны ствол і некаторыя рэчы партызанскага быту. Мы разумеем, з якой любоўю ўсё гэта было прынесена ў музей жыхарамі наваколля. І ўсё ж у стварэнні такога музея не было патрэбы. Яго мала хто наведвае: пакойчык зачынены ўвесь час, бо няма каму наглядаць за ім. Больш таго, па экспанатах, раскіданых і несістэматызаваных, цяжка ўявіць гісторыю раёна. Ці не лепш было б перадаць гэтыя экспанаты Дзяржаўнаму музею Вялікай Айчыннай вайны або краязнаўчаму музею?

Некаторыя аматары вывучэння гісторыі роднага краю так і робяць. Толькі за апошнія два гады ў Дзяржаўны краязнаўчы музей паступіла звыш 30 тысяч розных экспанатаў па гісторыі Беларусі. Так, напрыклад, жыхар вёскі Парэчча Плiскага раёна І. Карчэўскі даслаў у музей Белдзяржуніверсітэта два знойдзеныя бранзалеты. Даследчыкі мяркуюць, што іх вырабілі некалькі стагоддзяў назад. Жыхар вёскі Рачкі Брэсцкай вобласці В. Залескі даслаў у дар краязнаўчаму музею 560 манет XV—XVII ст. Нядаўна ад прыватнай асобы музей атрымаў вельмі каштоўны экспанат—баявую харугвію Прэабражэнскага палка, які ўдзельнічаў у баях са шведамі пад вёскай Лясная ў 1708 г.

Але даволі часта бывае і так: знойдзе чалавек якую-небудзь рэч і бяжыць з ёю ў раённы аддзел культуры з прапановай стварыць свой музей.

Так, напрыклад, здарылася ў Быхаве. У свой час мясцовыя жыхары знайшлі клады старадаўніх грошай. Значная частка іх трапіла пенсіянеру Ул. Сліжу і работніку райкома партыі Д. Абрамовічу. У аднаго і другога сабралася каля тысячы старадаўніх каштоўных манет. Зразумела, што імі зацікавіліся супрацоўнікі Дзяржаўнага краязнаўчага музея. Паехалі ў Быхаў. Перадаць клады музею тт. Сліж і Абрамовіч адмовіліся.

— Будзем ствараць свой уласны музей!—адказаў Абрамовіч.

Тады работнікі музея папрасілі частку кладу. Адмовілі і ў гэтым. Праз некаторы час у Быхаў накіраваўся навуковы супрацоўнік Ленінградскага Эрмітажа. Пасля яго—зноў прадстаўнік Міністэрства культуры БССР. Упартых «нумізматаў» упрошвалі падараваць музею манеты. Упрошвалі. А ёсць жа пастанова ўрада, якая гаворыць, што «ўсе знаходкі старажытных манет у кладах павінны перадавацца Акадэміі навук СССР» або ў мясцовыя музеі.

Урэшце, пасля трохмесячных перагавораў Ул. Сліж перадаў музею... 27 манет, сярод якіх два петакі савецкай чаканкі. Адыйшло сэрца і ў т. Абрамовіча. Зачыніўшыся ў сваім пакойчыку, ён доўга перабіраў манеты і, адабраўшы ўсё тое, што не мае ні цікавасці, ні каштоўнасці, — паклаў на стол.

Нам вядома, што ў шафе т. Абрамовіча (а шафа гэтая стаіць у райкоме партыі) ёсць і археалагічныя знаходкі — каменныя сякеры, розныя прылады. Больш таго, у мінулым годзе каля Быхава быў знойдзены чэрап невядомай буйнай жывёлы. Ул. Сліж і Д. Абрамовіч схавалі і гэта, хоць і ведаюць, што археалагічныя знаходкі павінны быць пад аховай дзяржавы. Такім чынам, вось ужо некалькі год у Быхаве пад сямю замкамі зачынена тое, што старанна шукаюць даследчыкі-археолагі, каб раскрыць таямніцы далёкага мінулага Беларусі.

Мы не супраць таго, каб у Быхаве быў створаны краязнаўчы музей. Але ж варта падумаць пра тое, што за апошнія гады ў рэспубліцы značыцца каля 20 музеяў, створаных па ініцыятыве мясцовых жыхароў. У гэтых музеях экспанаты часам звалены ў груду, няма каталогаў і картатэкі, няма экскурсаводаў. Калі гаварыць больш дакладна, дык гэтыя так званыя музеі ператварыліся ў кладоўкі, дзе іншы раз асядаюць каштоўныя экспанаты—археалагічныя знаходкі, рэшткі помнікаў, манеты, дакументы і фотаздымкі. Уладальнікі такіх калекцый, накшталт Абрамовіча і Сліжа, не толькі не паведамляюць у дзяржаўныя музеі аб знаходках, але і знарок умоўчваюць пра іх. А калі навуковы супрацоўнік і прыедзе ў раён, дзе маецца такі музей, яго сустракаюць не вельмі ветліва, ад яго хаваюць усё, што толькі можна схаваць.

Крыўдна і тое, што мясцовымі археолагамі, краязнаўцамі, аматарамі прыроды ў раёнах ніхто не цікавіцца. Кіраўнікі аддзелаў культуры іншы раз глядзяць на іх як на дзівакоў. Археалагічныя пошукі яшчэ, на жаль, лічацца асабістай справай кожнага аматара. Мо' таму і пануе абывацельскі падыход да вельмі важнай і сур'ёзнай справы.

І. ГАРПЕНІК.

З кінакамерай па рэспубліцы

На экранах рэспублікі пачаў дэманстравацца кіначасопіс «Савецкая Беларусь» № 4, першы сюжэт якога прысвечан працоўным будням мінскіх станкабудаўнікоў завода імя Варашылава.

Саўгас «Падалессе» — маладая гаспадарка ў Рэчыцкім раёне. За кароткі тэрмін у саўгасе дабіліся вялікіх поспехаў ва ўсіх галінах вытворчасці і асабліва ў жывёлагадоўлі. Пра гэта і расказана ў другім сюжэце часопіса.

Далей гледачы ўбачаць злёт пераможцаў сацыялістычнага спаборніцтва сельскай моладзі, які адбыўся ў Віцебску, даведаюцца аб тым, што следам за Мінскам прыродны газ прыйшоў у Гомель, убачаць новыя дэталі, якія вырабляюцца на Віцебскім станкабудаўнічым заводзе імя Кірава з адыходаў капронавай вытворчасці.

Наступныя кінакадры расказваюць аб адкрытым у Гомелі новым кніжным магазіне, аб цікавай лекцыі, прысвечанай дасягненням савецкай навукі ў вывучэнні Сусвету, з якой выступіў перад слухачамі ў клубе брэсцкіх чыгуначнікаў загадчык кафедры фізікі педінстытута С. Жамчужны. У заключэнне часопіса даюцца кадры аб новай праграме ў Мінскім цырку.

Дзеці многа карыснага і павучальнага знойдуць у кіначасопісе «Піянер Беларусі» № 1.

Пісьмы ў рэдакцыю

У пагоні за выручкай

У Парыцкім раёне да гэтага часу вучні розных узростаў наведваюць вячэрнія кінасеансы. Яны праседжваюць на гэтых сеансах да 11—12 гадзін ночы, а назаўтра прыходзяць у школу заспаныя, не падрыхтаваўшы ўрокаў.

У вёсках, дзе няма сельскіх клубаў, кінафільмы дэманструюцца ў хатах. Школьнікам даводзіцца часам сядзець на бруднай падлозе, пэцкаць вопратку, дыхаць тытунёвым дымам, нагрэтым паветрам, слухаць лаянку хуліганаў, наглядаць выпадкі нетактоўных паводзін п'яніц і дэбашыраў.

Усё гэта адмоўна ўплывае на паводзіны вучняў. І не выпадкова ў час вячэрніх сеансаў школьнікі свішчуць на двары, крычаць і бегаюць у клубах, псуюць настрой дарослым. Больш таго, у пагоні за выручкай школьнікаў дапускаюць на прагляды такіх карцін, якія ім глядзець не дазваляецца.

Раённая газета «Ленінская перамога» рэзка крытыкавала раённы аддзел культуры (загадчык А. Пятух) за тое, што ў школах раёна не наладжаны дзённыя сеансы для школьнікаў. Але да гэтага часу такія сеансы наладжваюцца толькі ў гарадскіх пасёлках Парычы і Шацілкі, рэдка калі—у мястэчку Шчадрын.

Раённы аддзел народнай асветы (загадчык П. Сакалоўскі) не паставіў пытанне аб наладжванні кінасеансаў для школьнікаў і не патрабаваў ад загадчыкаў школ, каб яны звярнулі больш увагі на арганізацыю паказу кінафільмаў для школьнікаў.

Някепска было б на спецыяльных дзённых сеансах паказаць школьнікам кінафільмы «Міколка-паравоз», «Дзяўчынка шукае бацьку», «Арлёнак», «Фартуна», «Сярожа» і інш. Пры арганізацыі дзіцячых дзённых сеансаў школьнікі перасталі б наведваць вячэрнія. Гэта станоўча падзейнічала б на ўсю вучэбна-выхаваўчую работу ў школах.

І. СТЭЛЬМАХ.

Не ў пашане

Капаткевіцкі райспажыўсаюз не любіць гандляваць кнігамі. Тут літаратура залежваецца на складах і ў магазінах, пакрываецца пылам. Летась план рэалізацыі кніг райспажыўсаюз выканаў на 90 працэнтаў. Сёлета гандаль ідзе яшчэ горш. Большасць сельпо не выконваюць заданняў. У студзені Капаткевіцкі саўгасрабкаап і Пціцкае сельпо не прадалі ні адной кнігі.

Кніжны магазін у самім раённым цэнтры цесны, няўтульны, у ім холадна. Пастаіш тут хвіліну, другую— і рукі замярзаюць.

Кніг беларускіх аўтараў у магазіне вельмі мала. Няма тут твораў Аркадзя Куляшова, Пятра Глебкі, Петруся Броўкі, Янкі Брыля, Уладзіміра Корбана і інш. Бываюць дні, калі ў кніжны магазін ніхто не заходзіць.

Пры райспажыўсаюзе не працуюць кнiганошы.

Не праяўляюць належнай актыўнасці ў распаўсюджванні літаратуры і органы сувязі. У кіёску «Саюздруку» мала кніг. Да продажу літаратуры не прыцягваюцца паштальёны і грамадскія распаўсюджвальнікі друку.

П. КУШНЕР,
В. ЛОЎГАЧ.

ПА СЛЯДАХ НАШЫХ ВЫСТУПЛЕННЯЎ

«Чужая радня»

Рэдакцыя атрымала ад міністра вышэйшай, сярэдняй спецыяльнай і прафесіянальнай адукацыі БССР тав. М. Дарашэвіча наступнае пісьмо з поваду артыкула І. Клаза «Чужая радня» (100 нумар нашай газеты за мінулы год), у якім ішла гутарка аб нездавальняючых умовах жыцця студэнтаў Беларускага тэатральна-мастацкага інстытута.

«Міністэрства вышэйшай, сярэдняй спецыяльнай і прафесіянальнай адукацыі БССР лічыць, што газета правільна паставіла пытанне аб неабходнасці паляпшэння жыллёвых умоў студэнтаў Беларускага тэатральна-мастацкага інстытута.

На працягу многіх год інстытут не меў студэнцкага інтэрната. У 1960 годзе міністэрства павялічыла колькасць месц для студэнтаў гэтага інстытута ў інтэрнаце Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі і Мінскага педагагічнага інстытута, аднак поўнасцю задаволіць патрэбы Тэатральна-мастацкага інстытута нельга, бо ў сучасны момант жылая плошча студэнцкіх інтэрнатаў г. Мінска не задавальняе патрэб ВНУ.

Міністэрства будзе прымаць меры да карэннага паляпшэння умоў жылля і навучання студэнтаў інстытута. У гэтым годзе для ВНУ Мінска будуюцца тры студэнцкія інтэрнаты».

ТВОРЧЫЯ ПАРТРЭТЫ

МАСТАК І ПЕДАГОГ

Творчая біяграфія галоўнага рэжысёра Гродзенскага абласнога тэатра, заслужанага артыста БССР Іосіфа Сцяпанавіча Папова — гэта шматгадовы шлях упартых пошукаў, творчых спроб і здзяйсненняў, цікавых планаў.

Выдатна скончыўшы Архангельскае тэатральнае вучылішча, І. Папоў атрымаў магчымасць працягваць адукацыю ў Маскве. Але ў 1939 г. яго планы змяніліся. Ён трапіў у Мурманск, у тэатр Паўночнага флоту. Тут яго і напаткала вайна. І. Папоў прайшоў цяжкі ваенны шлях. Заслугі яго ў гэтыя гады былі адзначаны ордэнам Чырвонага Сцяга. Пасля дэмабілізацыі — праца ва Уладзімірскім тэатры, затым у Лібаве, Мінску, Кемераве, Сталінску, вяртанне на Беларусь, знаёмства з Гродзеншчынай, два гады працы ў Брэсце і зноў — у Гродна.

Каштоўныя рысы сапраўднага мастака — творчы неспакой, нястомнасць у пошуках, вынаходлівая фантазія, прага новага ў сцэнічным мастацтве, вострае пачуццё часу — дапамагалі І. Папову стварыць у пасляваенныя гады ў розных тэатрах краіны цікавыя, значныя па думцы спектаклі. Лепшыя з іх мелі выразны рэжысёрскі вобраз, вылучаліся яснасцю творчай думкі, дасканалай кампазіцыяй, дакладнымі мізансцэнамі, зладжаным акцёрскім ансамблем. Сярод пастановак І. Папова апошняга часу на сцэне Гродзенскага тэатра найбольш цікавая па гучанню «Улада цемры», у якой рэжысёр здолеў падкрэсліць гуманізм Талстога, светлыя, хоць часам і бяссільныя парывы герояў твора да шчасця. Вабяць яснасцю задумы «Дачнікі», «Таня», «Чаму ўсміхаліся зоркі», «Далі неабсяжныя» і інш. У сучасных спектаклях рэжысёр дэманструе дакладнае пачуццё стылю, жанра, глыбокае пранікненне ў эмоцыі і думкі драматурга. На добрым мастацкім узроўні пастаўлены І. Паповым творы зарубежнай драматургіі — «Мараль пані Дульскай», «Такое каханне» і інш.

Нельга абыйсці пошукі рэжысёра ў галіне стварэння арыгінальнага рэпертуару. Упершыню пастаўлена на сцэне Гродзенскага тэатра п'еса П. Васілеўскага «Год здзяйсненняў». Тэатр многа зрабіў для яе поспеху. Сярод першых у рэспубліцы была пастаноўка І. Паповым п'есы А. Кучара «Гэта было ў Мінску». Цяпер у рэпертуарны план тэатра ўключана п'еса П. Васілеўскага «Вера, Надзея, Любоў...» Кожнае знаёмства з удалай п'есай беларускага драматурга прыносіць І. Папову вялікае задавальненне. Ён ахвотна дапамагае аўтарам.

Прыхільнасцю І. Папова да п'ес на маральна-этычныя тэмы тлумачыцца з'яўленне ў рэпертуары тэатра розных год такіх пастановак, як «Адна», «Таня», «Такое каханне» і інш.

Надзвычай чула, патрабавальна рэжысёр ставіцца да ўсяго, што датычыць майстэрства акцёра. Як мастацкі кіраўнік калектыву, ён уважліва прыглядаецца да кожнай творчай індывідуальнасці, добра разумее акцёрскую натуру, дапамагае артысту праўдзіва раскрыць вобраз. Не абыходзіцца часам і без канфліктаў, але І. Папоў умее вырашаць іх з глыбокім тактам і прынцыповасцю. Ва ўмовах, калі ў кожным сезоне тэатр рыхтуе па 10—12 спектакляў, нават добраму артысту часам цяжка пазбегнуць паўтораў, штампу, рамесніцтва. Ад рэжысёра патрабуюцца вялікія намаганні, каб адолець тое, што ўваходзіць у благую звычку, паказаць артысту шлях да творчага росту, выклікаць у яго ўпэўненасць у сваіх сілах. Не лягчэй бывае часам пераканаць таго ці іншага выканаўцу не прэтэндаваць на ролі, не ўласцівыя яго таленту.

Уважліва і клапатліва падыходзіць І. Папоў да выхавання творчай моладзі, большасць якой — выпускнікі Беларускага тэатральна-мастацкага інстытута. У мінулым годзе тэатр падрыхтаваў да стагоддзя з дня нараджэння А. П. Чэхава спектакль «Тры сястры». Больш проста было б узяць вопытных выканаўцаў, але І. Папоў вырашыў, што лепш перадаць вядучыя ролі моладзі. На выкананне ролей Ірыны, Вольгі, Машы былі вылучаны маладыя артысткі Э. Шалыгіна, В. Гармаш, Т. Шашкіна. Вядома, у іх не было сцэнічнага і жыццёвага вопыту, дастатковага майстэрства, умення знайсці «ўнутраную праўду» вобраза. Гэта ўскладняла працу рэжысёра. Але моладзь прынесла ў спектакль асаблівы настрой, усхваляванасць пачуццяў.

Удумлівы педагог І. Папоў, рупліва дапамагае моладзі авалодваць сцэнічным майстэрствам. Выхаванка Беларускага тэатральна-мастацкага інстытута Тамара Шашкіна за тры гады стварыла ў калектыве гродзенцаў каля дзесяці розных вобразаў. Сярод іх — Маша («Тры сястры»), Віка («Чайкі над морам»), Райка («Дзеля сваіх бліжніх»), Пат («Тры таварышы»). Таксама паспяхова пачаў сцэнічную біяграфію другі выпускнік таго ж інстытута У. Міхарскі. З пачатку сезона ён выступіў у чатырох спектаклях, у тым ліку ў новых пастаноўках — «Дзеля сваіх бліжніх» (Цімка) і «Чужы дом» (Федзя).

У І. Папова спалучаюцца вопыт сталага мастака і маладая неспакойная творчая душа. Гэта надае яго спектаклям асаблівую ўсхваляванасць, глыбіню думкі, свежасць рэжысёрскага вырашэння.

Перш чым пачаць працу над пастаноўкай, рэжысёр уважліва чытае п'есу сам, вызначае яе асноўную задачу, характары дзеючых асоб. Калі ідзе абмеркаванне твора, ён падрабязна гаворыць пра яго асаблівасці, характары. Намагаецца, каб ужо «за сталом» выклікаць у выканаўцаў не толькі абстрактныя разумовыя заключэнні, але і адчуванне дзеяння. Да пачатку рэпетыцыйнага перыяду рэжысёр звычайна ўжо «ў самім сабе» перажывае ўсе ролі. Таму ён у любы момант уключаецца ў дзеянне як адзін з персанажаў, каб дапамагчы выканаўцу адчуць зерне, сутнасць вобраза. Паказвае, падказвае, жыве хваляваннямі акцёра, імгненна падхопліваючы, замацоўваючы тое, што нараджаецца ў творчым натхненні.

Настойліва патрабуючы ад выканаўцы, каб ён сам умеў вызначаць паводзіны персанажа ў прапанаваных акалічнасцях, рэжысёр ідзе насустрач яго творчым пошукам, тактоўна ўдакладняючы асобныя мізансцэны, дэталі, элементы сцэнічнай атмасферы. Ён прыслухоўваецца да ўнутранага тэмпу кожнай фразы, усяго дзеяння, дамагаецца праўдзівасці ў адносінах паміж выканаўцамі, часта вяртаецца да размовы аб перспектыве ўсёй п'есы.

Аддаючы лепшыя пачуцці і думкі тэатру, І. Папоў высока цэніць адданасць мастацтву кожнага члена калектыву. Ён з павагай гаворыць аб тэатральных мастаках, кампазітарах, аб працы чарговага рэжысёра, радуецца кожнаму новаму поспеху артыста. І галоўнае — ніколі не забывае пра гледача, умее знаходзіць шляхі да яго сэрца.

Ведаюць Іосіфа Сцяпанавіча і ў калектывах мастацкай самадзейнасці. Ён член журы аглядаў і ўважлівы кансультант. Яго «падшэфны» спектакль «Выбух» у пастаноўцы самадзейнага драматычнага калектыву калгаса імя Сталіна Навагрудскага раёна быў паказаны ў Мінску на аглядзе мастацкай самадзейнасці калгасаў і саўгасаў рэспублікі. І. Папоў таксама быў рэжысёрам справаздачнага паказу калектыву Гродзеншчыны на гэтым канцэрце. Гэтая работа атрымала высокую ацэнку.

...У кожнага, хто шукае свой шлях у мастацтве, непазбежныя недахопы і памылкі. Можна іх знайсці і ў І. Папова. Бываюць у тэатры зрывы з рэпертуарам. Асобным спектаклям часам не хапае ансамблевасці. Але рэжысёр умее бачыць свае недахопы і выпраўляць памылкі, застаючыся верным свайму сцэнічнаму прызванню, абавязку перад савецкім гледачом.

І. МІХАЙЛАВА.

Гродна.

СЛОВА ЧЫТАЧА

РАЗМОВА З ДЗЕЦЬМІ

«Сад піянерскі» — новая кніжка вершаў Кастуся Кірэенкі для дзяцей *. Творы паэта добра вядомы нашым школьнікам. Паэма «Алёнчына школа», напісаная дзесяць год назад, шчыра палюбілася ім. У ёй К. Кірэенку праз учынкі і ўспрыманне маленькай гераіні ўдалося па-майстэрску адлюстраваць барацьбу беларускіх партызан у часы Айчыннай вайны.

Паэт напісаў шэраг твораў для малодшага школьнага ўзросту. Яны ўвайшлі ў кнігу з паэтычнай назвай «Зялёнае рэха», якая засведчыла, што паэт тонка і глыбока адчувае прыроду, мае добрую назіральнасць і разумее дзіцячы свет.

Узяць хоць бы верш, які даў назву ўсёй кнізе. Асноўная вартасць гэтага твора ў тым, што паэт у займальнай форме паказвае веліч працы савецкіх людзей розных прафесій, у кожнай з якіх бачыць паэзію. Маленькі, дапытлівы хлопчык, ён хоча даведацца, што такое рэха. Падарожнічаючы з бацькам у час адпачынку па роднаму краю, Міхась бачыць, як усюды кіпіць праца. І К. Кірэенка вобразна пераасэнсоўвае з'яву. Хлопчык успрымае паняцце рэха як «рэха працы».

У новай кнізе паэта змешчаны вершы аб Радзіме, партыі, аб працы і адпачынку дзяцей, паказваюцца іх думкі аб будучай прафесіі.

Калі параўнаць тэматыку «Сада піянерскага» з тэматыкай ранейшых кніжак — «Зялёнае рэха» і «Вясна-красна», можна з упэўненасцю сказаць, што дыяпазон творчасці К. Кірэенкі для дзяцей пашыраецца.

Н. К. Крупская ў артыкуле «Якая кніга патрэбна дзецям» пісала: «...добра было б, каб самыя лепшыя, самыя таленавітыя мастакі слова гаварылі: «Нічога б я так не хацеў, каб навучыцца пісаць для дзяцей». «Сад піянерскі» сведчыць, што К. Кірэенка старанна авалодвае майстэрствам пісаць для дзяцей цікава і змястоўна.

Пры знаёмстве з вершамі, якія змешчаны ў новай кнізе, пераконваешся, што паэт імкнецца адбіраць з навакольнага жыцця найбольш важнае, значнае, каларытнае.

Тут і глыбокі роздум маленькіх сяброў у час наведвання музея Айчыннай вайны, і здагадкі аб тым, «хто на Марс ці на Венеру першым ступіць», і радасць з выпадку атрыманай пяцёркі.

Цікавы ў зборніку верш «Радзіма». Паэт вядзе размову з дзецьмі аб самым блізкім сэрцу чалавека:

Лепей за ўсе мне на свеце мясціна
Тая, дзе я нарадзіўся і ўзрос.
Бэз пад акном і на полі каліна...
Ціхае сонца, блакіты нябёс... —

Прачула і патрыятычна гучыць матыў любві да роднага краю, да сваёй бацькаўшчыны і ў іншых радках:

Дзе ні жыву, ўспамінаю да рыскі
Усё, аб чым слова ў душы берагу.
Кожны куточак, знаёмы і блізкі,
Усюды са мной.
Не згадаць не магу...

Што патрэбна, каб у сонечную даль на ракеце ўзвіцца? — вось тэма спрэчак піянераў з верша «Песня пра спадарожнік». Гэты верш арыгінальны і добры па форме, ён імпануе сённяшняму жыццю нашых школьнікаў. Паэт як быццам падслухаў спрэчкі хлопчыкаў, таму ад верша павявае свежасцю і непасрэднасцю думкі. К. Кірэенка пераканаўча даказвае дзецям, што для заваёў касмічных прастораў неабходны навуковыя веды, смеласць думкі, пачуццё дружбы.

Здаецца толькі, што дарэмна паэт пасля заканчэння спрэчак піянераў сам яшчэ імкнецца сказаць у іх адрас некалькі добрых слоў. Верш сюжэтна ўжо скончыўся, і словы паэта не гучаць пераканаўча, — у іх няма шчырасці і прастаты.

У дзіцячай літаратуры многа твораў аб дружбе, вучобе, працы школьнікаў. І справа кожнага пісьменніка, які зноў звяртаецца да гэтых тэм, — не паўтараць, не капіраваць сваіх папярэднікаў, а шукаць сваё.

У лепшых вершах К. Кірэенка дамагаецца навізны. У новай кніжцы ёсць жыццярадасныя, светлыя вершы аб прыродзе. Большасць іх напісана займальна, свежа, цікава.

Некаторыя старонкі кнігі, на жаль, ніжэй магчымасцей аўтара. Дробным, неістотным здаецца нам змест вершаў «Рыбакі», «Чый след». Паэту трэба пазбягаць апісальнасці, абстрактных вобразаў, складаных параўнанняў.

Адсутнасць глыбокай думкі, рытарычнасць вядуць да неахайнасці формы, шурпатасці мовы. У кнізе можна сустрэць такія радкі:

Каб пасля ў **вялікай працы**
Змог заўсёды захапляцца
Намі
край **наш у жыцці!**

Або чатырохрадкоўе з верша «Дружбакі»:

Дружбакі жывуць не побач,
Пралягла між імі даль,
Палавіна ўсёй Еўропы
Паміж хлопцамі **амаль.**

Некалькі слоў пра «адрас» кніжак для дзяцей. Кніжка «Сад піянерскі», як і «Вясна-красна», прапануецца чытачам сярэдняга школьнага ўзросту, але тут многа твораў, напісаных для малодшага ўзросту і нават для дашкольнікаў. Гэта перш за ўсё вершы «Наша вёска», «Пра загадкі і адгадкі» і інш. Або ці задаволіць вучняў пятых—сёмых класаў такая, напрыклад, загадка з верша «Пра загадкі і адгадкі»:

Што за белыя мушынкі,
Не мушынкі, а імшынкі,
Не імшынкі, а імжынкі
На зямлю ляцяць з нябёс?

Нельга не сказаць аб мастацкім афармленні кнігі. Ранейшыя зборнікі паэта для дзяцей былі выдадзены і аформлены больш удала, чым гэта. Па-першае — мяккая вокладка. Трапіўшы ў бібліятэку, кніга праз тры — чатыры выдачы страціць свой выгляд. Далей. Малюнкі да некаторых вершаў невыразныя, не адпавядаюць зместу. Сумны, абыякава зроблены малюнак да верша «Першая настаўніца». Замест малюнка да верша «Чый след?» атрымалася чорная пляма.

І. РАЗАНАЎ.

* **Кастусь Кірэенка.** Сад піянерскі. Дзяржаўнае выдавецтва БССР. Рэдакцыя дзіцячай і юнацкай літаратуры. Мінск. 1960.

Тэатральны тыдзень

На Гомельшчыне з поспехам прайшоў тэатральны тыдзень. Народныя тэатры і самадзейныя драматычныя калектывы пазнаёмілі працоўных вобласці са сваімі дасягненнямі.

На сцэне Палаца культуры чыгуначнікаў імя Ул. І. Леніна выступілі Мазырскі народны тэатр («Юнацтва бацькоў» Б. Гарбатава), драматычны калектыў Брагінскага раённага Дома культуры («Выбух» М. Алтухова і М. Гарулёва), драматычны калектыў клуба чыгуначнікаў станцыі Калінкавічы («Платон Крэчат» А. Карнейчука). Самадзейныя артысты Калінкавіцкага раённага Дома культуры пазнаёмілі гамяльчан са спектаклем «Васа Жалязнова» па п'есе М. Горкага.

На спектаклях пабывалі рабочыя і інжынеры завода «Гомсельмаш», станкабудаўнічага завода імя Кірава, абутковай фабрыкі «Праца», трыкатажнай фабрыкі «8 сакавіка», чыгуначнікі, будаўнікі, студэнты, удзельнікі мастацкай самадзейнасці рабочых клубаў горада.

В. СЯМЕНАЎ.

ЭНТУЗІЯСТЫ

Добрую справу робіць Беларуская дзяржаўная філармонія, прапагандуючы музычнае мастацтва сярод шырокіх народных мас. Нядаўна калектыў сімфанічнага аркестра пад кіраўніцтвам дырыжора Я. Дуброўскага выступіў з канцэртам у чырвоным кутку кавальскага цэха Мінскага аўтазавода. Выконваліся лепшыя ўзоры класічнай музыкі.

Выступленне сімфанічнага аркестра на адным з буйнейшых прадпрыемстваў рэспублікі было сустрэта рабочай аўдыторыяй з вялікай удзячнасцю.

І. КАВАЛЕЎСКАЯ.

Фільмы ў сакавіку

Кінагледачы рэспублікі пазнаёмяцца з радам новых фільмаў. На экраны выйдзе мастацкая кінааповесць «Хмары над Борскам», створаная рэжысёрам В. Ардынскім на кінастудыі «Масфільм» па сцэнарыю С. Луніна і І. Нусіна. Гэты кінатвор выкрывае сектантаў, паказвае агіднае аблічча святош і фанатыкаў.

Зацікавіць гледачоў каляровая кінакамедыя Ленінградскай студыі «Асцярожна, бабулька!», у якой удзельнічае папулярная савецкая кінаартыстка Ф. Раневская.

У нашай краіне шырока вядома імя выдатнага акына, заснавальніка кіргізскай савецкай літаратурыТактагула Сатылганава. Многія драматычныя падзеі жыцця вялікага акына Кіргізіі пакладзены ў аснову фільма «Тактагул» (Фрунзенская кінастудыя). Сцэнарый напісалі кінадраматург Н. Кладо і дачка акына Гульсара Тактагулава.

Фільм «Паўночная вясёлка» (аўтар сцэнарыя Р. Кочар, рэжысёр-пастаноўшчык Арташэс Ай-Арцян) выпускае на экраны кінастудыя «Арменфільм».

...У трывожны час даводзіцца спраўляць вяселле Вардана і Манушак. Не паспелі адгучаць вясёлыя мелодыі зурны, як персідскія воіны наляцелі на сяло. Армяне звяртаюцца за дапамогаю да галоўнакамандуючага рускімі войскамі на Каўказе. Той імкнецца мірна вырашыць канфлікт і пасылае ў Тэгеран для дыпламатычных перагавораў А. Грыбаедава. Пра ўсё, што адбылося далей, гледачы даведаюцца, паглядзеўшы фільм.

Новы фільм Я. Сегеля «Бывайце, галубы!», створаны ім па ўласнаму сцэнарыю, расказвае пра лёс падлетка, які пачынае працоўны шлях.

На Маскоўскай кінастудыі імя М. Горкага па аповесці А. Свірскага пастаўлены фільм «Рыжык». Складаны і шматгранны вобраз хлопчыка-сіраты стварыў Сярожа Залатароў, вучань чацвёртага класа адной з маскоўскіх школ.

Студыя «Грузіяфільм» выпускае на экраны мастацкую кінааповесць пра лёс інжынера-будаўніка «Выпадак на пляціне».

З цікавасцю дзеці паглядзяць новыя каляровыя мультыплікацыйныя фільмы «Чалавека намаляваў я», «Мыш і леў», «Машанька і мядзведзь» і інш.

З зарубежных фільмаў будуць дэманстравацца: венгерскі —«Катастрофа», кітайскі — «Крама пана Ліня», карэйскі — «Піянерскае сумленне», грэчаскі — «Салдаты без мундзіраў», французскі — «Жэрвеза», вытворчасці кінастудыі «ДЭФА» (ГДР) — «Справа аб разводзе», «Тайна карабля, які затануў» і інш.

Н. КУЗЬМІЦКАЯ.

На здымках: кадры з фільмаў «Асцярожна, бабулька!» (унізе) і «Хмары над Борскам».

«КВЕТКІ ЖЫВЫЯ»

Мінская тэлестудыя паказала новы спектакль па п'есе Мікалая Пагодзіна «Кветкі жывыя». Спектакль паставіў Ус. Кухта. Аператары В. Яфімаў, А. Русецкі. Мастак М. Бугроў.

На здымку: сцэна са спектакля. У ролях (злева направа): Родзін — народны артыст БССР **С. Бірыла,** Алачка — артыстка **Л. Цімафеева,** Мікалай — заслужаны артыст БССР **М. Яроменка.**

Фота **Я. Альхімовіча.**

Культурна-асветнай рабоце—шырокі размах!

ЧУЛАСЦЬ І ЎВАГА

Мы ехалі з пасёлка цэментнікаў у Крычаў. На адным прыпынку ў аўтобус увайшла ўжо немаладая, невысокага росту жанчына. І адразу ж некалькі чалавек усталі са сваіх месц і ветліва прапанавалі жанчыне сесці.

У наступны раз я назіраў, як ля касы кінатэатра людзі, што стаялі ў чарзе, прапаноўвалі гэтай жа жанчыне узяць білет без чаргі. І яшчэ я бачыў, як нават на вуліцы сустрэчныя звярталіся да яе з запытаннямі, дзе знайсці тую ці іншую кнігу.

Неяк вечарам, калі ў раённай бібліятэцы канчаўся рабочы дзень, да загадчыцы бібліятэкі Антаніны Міхайлаўны Крупадзёравай падыйшла дзяўчына:

— Я хачу параіцца з вамі, Антаніна Міхайлаўна.

— Аб чым?

— Скажыце, як мне быць. Я пакахала чалавека, якога ўсе лічаць хуліганам.

Антаніна Міхайлаўна ўважліва выслухала дзяўчыну і доўга гутарыла з ёю.

Ідуць людзі да Антаніны Міхайлаўны як да чалавека з вялікім жыццёвым вопытам, як да маці, старэйшага таварыша, настаўніцы. І гэта невыпадкова. За 25 год сваёй працы бібліятэкарам Антаніна Міхайлаўна набыла вялікі вопыт па прапагандзе кніг, ведаў, заслужыла аўтарытэт у многіх жыхароў горада і раёна.

Дваццаць пяць год назад бібліятэкарам школы трактарных брыгадзіраў пачынала Антаніна Міхайлаўна сваю працоўную дзейнасць. Тады ёй давялося самой ствараць бібліятэку: купляць літаратуру, абсталёўваць памяшканне... Гэтай жа справай займалася яна і ў 1944 годзе, калі пасля вызвалення Крычава ад фашыстаў вярнулася з Саратаўскай вобласці ў родны горад. Райвыканком накіраваў тады Антаніну Міхайлаўну ў раённую бібліятэку.

— Бібліятэкі яшчэ не было, — расказвае Крупадзёрава. — Нам давялося арандаваць прыватнае памяшканне, хадзіць па дамах, ездзіць у вёскі і збіраць кнігі. За першы год бібліятэка была створана. Яна налічвала тады тысячу кніг.

Гэта было ў 1945 годзе. Пасля бібліятэка атрымала новае памяшканне, павялічыўся кніжны фонд. Цяпер на яе паліцах — больш дваццаці тысяч кніг, вялікая колькасць брашур і часопісаў. 2 700 чытачоў карыстаецца паслугамі бібліятэкі.

— І гэта не мяжа, — гаворыць загадчыца. — Мы імкнёмся яшчэ больш павялічыць колькасць чытачоў.

І сапраўды, работнікі раённай бібліятэкі робяць усё, каб кніга стала сябрам і дарадцам кожнага чалавека. Пры бібліятэцы створана пятнаццаць перасовак, рэгулярна праводзяцца канферэнцыі чытачоў, літаратурныя вечары, вечары пытанняў і адказаў, сустрэчы з пісьменнікамі, наладжваюцца кніжныя выстаўкі, лекцыі, даклады і бібліяграфічныя агляды.

Аб добрай рабоце бібліятэкі гавораць і лічбы. У 1960 г. чытачам было выдадзена амаль пяцьдзесят тысяч кніг. Здараецца і такое, калі ў бібліятэцы не аказваецца патрэбнай чытачу кнігі. Але попыт яго заўсёды будзе задаволен. Кнігу выпішуць з абласной ці Мінскай бібліятэкі, і чытач яе атрымае. Асабліва часта такім шляхам атрымліваюць падручнікі студэнты-завочнікі, рацыяналізатары, прапагандысты і агітатары, кіраўнікі гурткоў палітычнай асветы і іншыя.

Нядаўна за шматгадовую работу Антаніна Міхайлаўна Крупадзёрава Міністэрствам культуры СССР была ўзнагароджана значком «За выдатную работу». Павіншаваць яе прыйшлі многія чытачы бібліятэкі.

П. ШАЎЦОЎ,
слухач Мінскай Вышэйшай партыйнай школы.

Снег ды вецер...

Аднойчы ў клубе калгаса «Непераможны сцяг» Дзяржынскага раёна сабралася моладзь на камсамольскі сход. Размову павялі аб тым, як палепшыць культурна-масавую работу, з чаго пачаць. Слова ўзяў малады трактарыст Леў Сцефановіч:

— Пачынаць — вядома з чаго. Клуб трэба рамантаваць. Вось рыхтуем канцэрт мастацкай самадзейнасці, а выступіць няма дзе. Падлога правалілася, у шыбы вецер дзьме.

Летась моладзь папрасіла старшыню калгаса т. Зуеўскага, каб ён дапамог адрамантаваць клуб.

— Добра, дам распараджэнне, — паабяцаў той.

Але праходзяць дні і месяцы, а справа — ні з месца. Напомнілі яшчэ. Старшыня разводзіць рукамі:

— Нічога не выходзіць, няма рабочай сілы.

— Дык мы ўсё самі зробім, толькі дошак дайце.

— Дошак дадзім, пашукаем.

І шукае да гэтага часу.

У раёне гэта не адзіны факт, калі кіраўнікі калгасаў не праяўляюць клопатаў аб культурным адпачынку хлебаробаў.

Вось яшчэ характэрны прыклад. Сельгасарцель «Кастрычніцкая рэвалюцыя» — адна з лепшых на Дзяржыншчыне. Тут і ўраджаі добрыя, і прадуктыўнасць грамадскага статку высокая. З году ў год растуць даходы гаспадаркі. Адным словам, ёсць усе магчымасці, каб пабудаваць, нарэшце, для калгаснікаў сапраўдны клуб.

А што атрымліваецца на справе? На цэнтральнай сядзібе арцелі, у вёсцы Грычына, ёсць будынак клуба. Але паглядзіце на яго: сцены абшарпаныя, столь дзіравая. Некалькі разоў праўленне калгаса выносіла рашэнне аб рамонце. Але яно застаецца на паперы.

У брыгадах клубныя памяшканні яшчэ ў горшым стане. Нядаўна мне давялося пабываць у калгасе імя Сталіна. Сабраліся пасля работы людзі да клуба, што ў вёсцы Клыпаўшчына, а ён — на замку. Загадчык даўным-даўно з'ехаў з вёскі, а новага ўсё яшчэ не прызначылі. Сяк-так адчынілі дзверы, зайшлі. Ні святла няма, ні лавак. Давялося гутарыць стоячы. Ведаюць пра гэта і старшыня калгаса т. Майсяевіч і брыгадзір т. Вайцяховіч, а мер ніякіх не прымаюць.

У іншых калгасах у кожнай брыгадзе пабудавалі прасторныя, светлыя, цёплыя клубы — люба зайсці. А тут нават да таго, што ёсць, рукі не даходзяць.

Ул. КУКСА,
інструктар Дзяржынскага райкома камсамола.

ЖАДАНЫ ГОСЦЬ

Пятнаццаць год працуе кінамеханікам Павел Васільевіч Целяпнёў. Добра ведаюць яго ў раёне і малыя і дарослыя. Няма той вёскі, дзе б ён не пабываў з сваёй кінаперасоўкай. І ўсюды сустракаюць яго, як жаданага госця.

Нялёгкая ў кінамеханіка праца, але Павел Васільевіч яе любіць, бачыць яе плённыя вынікі. Летась у спаборніцтве кінамеханікаў раёна ён заваяваў першынство — яшчэ ў лістападзе выканаў гадавы план па ўсіх паказчыках.

У апошні час П. Целяпнёў дэманструе фільмы для жыхароў пяці вёсак Шарсцінскага сельскага Савета. Кожны месяц ён праводзіць па 40 сеансаў, з іх да дзесяці дзіцячых і столькі ж сельскагаспадарчых. Не было выпадку, каб гледачы скардзіліся на якасць паказу фільмаў. Нездарма ж Павел Васільевіч носіць ганаровае званне — «Лепшы кінамеханік Беларускай ССР».

Л. КАРМАЧОЎ,
інструктар Веткаўскага РК КПБ.

У МУЗЕІ КУПАЛЫ

Цёплым, сардэчным словам

У Мінску праводзяцца купалаўскія чытанні, у якіх прымаюць удзел працоўныя сталіцы, студэнцкая моладзь. 25 лютага ў Літаратурным музеі Янкі Купалы адбылася сустрэча студэнтаў Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Ул. І. Леніна, палітэхнічнага і педагагічнага інстытутаў, бібліятэчнага тэхнікума з пісьменнікамі і сваякамі Янкі Купалы.

Сустрэчу адкрыў дырэктар музея Янка Шарахоўскі. Затым удзельнікі сустрэчы выступілі з успамінамі пра народнага паэта Беларусі і яго жонку Уладзіславу Францаўну Луцэвіч.

Сястра Янкі Купалы — Леакадзія Дамінікаўна Раманоўская расказала аб дзяцінстве, юнацтве і пачатку творчага шляху Купалы, аб тым, як ён настойліва вучыўся і працаваў.

Вядомы ўкраінскі паэт Тэрэнь Масэнка расказаў аб сустрэчах з беларускім песняром, аб тым, як працаваў над перакладамі твораў Купалы на ўкраінскую мову.

— У наступным годзе, — сказаў ён, — беларускі народ будзе адзначаць 80-годдзе з дня нараджэння сваіх вялікіх паэтаў — Купалы і Коласа. Гэта будзе свята не толькі беларусаў, але і ўкраінцаў, усіх народаў Савецкага Саюза. Творчасць Купалы і Коласа, як і творчасць Пушкіна, Шаўчэнкі і іншых нашых класікаў, вядома далёка за межамі краіны. Але мы павінны з яшчэ большай любоўю і стараннасцю прапагандаваць іх творчыя здабыткі сярод шырокага кола чытачоў, асабліва сярод моладзі.

З хвалюючым словам пра Янку Купалу і Уладзіславу Францаўну Луцэвіч выступіў Пятро Глебка. Міхась Калачынскі, Рыгор Няхай і Пятро Прыходзька прачыталі вершы, прысвечаныя памяці Янкі Купалы і Уладзіславы Францаўны Луцэвіч.

У сустрэчы прынялі ўдзел паэты Максім Лужанін, Анатоль Вялюгін, супрацоўнікі музея, выкладчыкі мінскіх ВНУ.

Новыя матэрыялы

У Літаратурны музей Янкі Купалы паступілі новыя матэрыялы пра народнага паэта. Сярод іх калекцыя рэдкіх газет, якія выходзілі ў 20-х гадах на тэрыторыі Беларусі і Польшчы. Яе перадаў музею член-карэспандэнт Акадэміі навук СССР В. Баркоўскі. У іх надрукаваны вершы Янкі Купалы. Паступілі таксама дарэвалюцыйныя выданні твораў паэта і яго рэдкая фатаграфія з асабістым аўтографам. Грузінскі паэт А. Шанідзе, які нядаўна наведаў Мінск, перадаў музею копіі некалькіх пісьмаў, напісаных яму Купалам. Яны адносяцца да 30-х гадоў.

Новыя матэрыялы ўвойдуць у экспазіцыю, прысвечаную 80-годдзю з дня нараджэння паэта. Да гэтай даты музей збірае таксама ўспаміны грамадскіх дзеячоў і пісьменнікаў, якія блізка ведалі Янку Купалу. Такія матэрыялы перадалі ўжо акадэмік Акадэміі навук БССР Ц. Гарбуноў, пісьменнікі П. Броўка, П. Глебка, В. Сасюра, А. Вянцлова, П. Тычына і некаторыя іншыя. На іх аснове выдавецтва «Советский писатель» выпусціць зборнік «Янка Купала ва ўспамінах сучаснікаў».

СУЧАСНАЯ НАРОДНАЯ ПАЭЗІЯ

ДА ВЫНІКАЎ КОНКУРСУ ПА ЗБІРАННЮ ФАЛЬКЛОРУ

Вусная народная паэзія як важная частка нацыянальнага мастацтва мае вялікае значэнне ў духоўным жыцці працоўных мас. Вывучаць народную творчасць — значыць глыбей пранікаць у запаветныя мары і жаданні народа.

Вывучэнне беларускага фальклору мае вялікую гісторыю. Буйнейшымі збіральнікамі і даследчыкамі яго ў дарэвалюцыйныя часы былі Раманаў, Дабравольскі, Федароўскі, Шэйн, Пыпін, Карскі, Сержпутоўскі і інш.

Многія савецкія вучоныя-гісторыкі, этнографы, літаратуразнаўцы, фалькларысты прысвяцілі свае даследаванні беларускай народнай вусна-паэтычнай творчасці.

Шмат народных твораў сабралі і паэтычна апрацавалі Я. Колас, Я. Купала, Зм. Бядуля, К. Крапіва, А. Якімовіч.

Вельмі каштоўныя зборнікі беларускіх песень кампазітараў М. Аладава, М. Чуркіна, народнага артыста СССР Р. Шырмы і народнага артыста СССР Я. Цікоцкага.

Але шмат твораў народнай беларускай паэзіі, якія ўзніклі раней і ўзнікаюць штодзень у наш час, яшчэ не запісаны, многія куткі нашай рэспублікі не вывучаны фалькларыстамі.

Каб запоўніць гэтыя прабелы і ахапіць фальклорнымі запісамі ўсе раёны БССР, Інстытут мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору АН БССР правёў конкурс на лепшага збіральніка беларускага фальклору і народнага меласу. Вынікі конкурсу паказалі, што сучасная народная паэзія жыве паўнакроўным жыццём, вылучаецца глыбокай ідэйнасцю, выключнай актуальнасцю і высокім майстэрствам.

Атрыманыя ад удзельнікаў конкурсу фальклорныя матэрыялы сведчаць, што зараз асноўнымі жанрамі народнай творчасці з'яўляюцца частушкі, прыказкі, прымаўкі, песні. Менш поўна ў запісах нашых шматлікіх карэспандэнтаў прадстаўлены празаічныя жанры. Усяго даслана на конкурс звыш 8 000 тэкстаў.

У конкурсе прынялі ўдзел 118 рабочых, калгаснікаў, навуковых супрацоўнікаў і літработнікаў, настаўнікаў, студэнтаў, вучняў і інш. У конкурсе ўдзельнічалі асобныя збіральнікі, а таксама чатыры студэнцкія калектывы і дзве вучнёўскія групы.

Журы пастанавіла прысудзіць першую прэмію калектыву студэнтаў Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі. Пад кіраўніцтвам выкладчыка Л. Мухарынскай гэты калектыў сабраў у розных раёнах Беларусі багаты і разнастайны матэрыял. Запісаныя дакладна і на высокім навуковым узроўні песні даюць поўнае ўяўленне аб меладычным багацці і нацыянальнай самабытнасці беларускага музычнага фальклору. Многія з запісаных мелодый вылучаюцца высокімі мастацкімі якасцямі і павінны зацікавіць выканаўцаў.

Другія прэміі атрымалі калектыў студэнтаў Брэсцкага педінстытута (кіраўнік дацэнт Ул. Калеснік) і Э. Ледаховіч.

Музычныя запісы Э. Ледаховіча разнастайныя па жанраваму складу. Сярод іх многа песень на сучасную тэматыку. Асабліва цікавыя запісы шматгалосных песень, якія адлюстроўваюць фармаванне новага харавога стылю ў беларускай народнай музыцы.

У запісах студэнтаў Брэсцкага педінстытута пераважаюць частушкі і песні. Сярод іх значная колькасць сучасных твораў, асабліва твораў перыяду Вялікай Айчыннай вайны. Звяртаюць на сябе ўвагу таксама гістарычныя паданні, антыпрыгонніцкія і антырэлігійныя творы.

У запісах В. Шымука і Л. Царанкова (другая і трэцяя прэміі) захавана мясцовая гутарковая мова, творы вылучаюцца высокім мастацкім узроўнем. Збіральнікі даюць сціслую характарыстыку носьбітаў фальклору і паказваюць абставіны, у якіх праводзіліся запісы.

Запісы студэнтаў Мінскага педінстытута (трэцяя прэмія) ахопліваюць розныя мясцовасці Беларусі і даюць багаты матэрыял для вывучэння абрадавай паэзіі. Але кіраўнікі фалькларыстаў Мінскага педінстытута М. Пятровіч і С. Гурвіч мала аддавалі ўвагі запісам сучасных форм беларускай народнай творчасці.

Трэцюю прэмію атрымаў М. Янкоўскі, які даслаў на конкурс гістарычныя, салдацкія, сірочыя песні і некалькі песень і частушак перыяду Вялікай Айчыннай вайны. Такая ж узнагарода прысуджана А. Емяльянаву. Дасланыя ім песні, частушкі, прыказкі і прымаўкі запісаны ў адной вёсцы і даюць багаты матэрыял для назірання за іх відазмяненнямі.

У запісах студэнта Гомельскага педінстытута В. Гусціновіча (трэцяя прэмія) звяртаюць на сябе ўвагу жартоўныя песні.

Заахвочвальную прэмію журы прысудзіла вучням 8 класа 43 сярэдняй школы Мінска. Фальклорныя запісы вучняў зроблены ў час паходу па роднаму краю, пашпартызаваны і добра аформлены.

Сярод матэрыялаў, запісаных І. Тулупавым (заахвочвальная прэмія), ёсць самыя надзённыя частушкі пра апошнія дасягненні савецкіх людзей у народнай гаспадарцы, навуцы, міжнародным жыцці:

Кажуць, больш вайны не будзе,
Будзе болей трактароў,
Бо вайны не хочуць людзі
І за мір стаіць Хрушчоў.

Або:

Хутка скончу я завочна
У Горках Акадэмію,
Нездарма я атрымала
У калгасе прэмію.

У запісах І. Курбекі (заахвочвальная прэмія) многа добрых дзіцячых песень, лічылак, калыханак.

Сярод разнастайных запісаў калгасніцы Т. Місевіч (заахвочвальная прэмія) ёсць рэдкія ўзоры вясельных маршаў і лірычных песень, а таксама хаўтурныя галашэнні. Т. Місевіч актыўна дапамагае супрацоўнікам Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору ў выяўленні народнага меласу. Яна — пастаянны карэспандэнт інстытута.

Ужо некалькі год дасылае ў сектар фальклору інстытута свае запісы А. Русіновіч (заахвочвальная прэмія). Сярод атрыманых ад яго матэрыялаў ёсць эпічныя творы часоў Вялікай Айчыннай вайны.

Астатнім удзельнікам конкурсу дырэкцыя і партарганізацыя інстытута паслалі граматы і лісты з падзякай.

Конкурс дапамог наблізіць работу сектара фальклору да жыцця народа, наладзіць больш шырокую перапіску з насельніцтвам. Фальклорныя матэрыялы дасылаюцца і зараз, пасля конкурсу.

Актыўных аматараў фальклорнай справы шмат. Але іх трэба арганізоўваць і падтрымліваць. Некаторыя раённыя газеты сістэматычна рэцэнзуюць фальклорныя выданні. Шмат цікавых народных песень, частушак, прыказак збіраюць вучні па заданнях рэдакцыі газеты «Піянер Беларусі». У газеце «Советская Белоруссия» таксама ўжо з'явіўся фальклорны куток «Народная мудрасць».

Вельмі пажадана, каб усе раённыя і абласныя газеты рэспублікі час ад часу друкавалі запісаныя ў іх мясцовасцях фальклорныя творы.

Старшыня журы — акадэмік АН БССР П. ГЛЕБКА.

Загадчык сектара фальклору — прафесар І. ГУТАРАЎ.

У лютым спаўняецца 130 год з дня нараджэння выдатнага рускага жывапісца М. Ге.

На здымку: М. Ге — лінагравюра магілёўскага мастака **А. Кандрусевіча.**

ВЫЙШЛІ З ДРУКУ

Выйшлі з друку і паступілі ў продаж наступныя кнігі мастацкай, дзіцячай і музычнай літаратуры, выдадзеныя Дзяржаўным выдавецтвам БССР.

Змітрок Бядуля. Салавей. Аповесць. На рускай мове. Пераклад з беларускай мовы П. Кабзарэўскага. Мастак І. Немагай.

Аўтар аповесці з глыбокім пранікненнем у чалавечы лёс і характары малюе эпоху прыгоннага права на Беларусі і тыя жорсткія ўмовы жыцця, у якіх часта гінулі таленавітыя людзі — выхадцы з народных глыбінь.

Тыраж 50 тыс. экз., стар. 160. Цана 46 кап.

Алесь Кучар. Аб мастацкай прозе. Літаратурна-крытычныя артыкулы.

Зборнік прысвечан разгляду празаічных твораў беларускіх пісьменнікаў. Аўтар дае грунтоўны аналіз раманаў «Язэп Крушынскі» Змітрака Бядулі, «Трэцяе пакаленне» Кузьмы Чорнага, «Сустрэнемся на барыкадах» Піліпа Пестрака, «Калі зліваюцца рэкі» Петруся Броўкі, аповесцей Івана Шамякіна «Трывожнае шчасце». Асобны артыкул прысвечан творчасці Янкі Брыля. Разглядаючы празаічныя творы, аўтар шырока асвятляе праблемы жанра рамана, сучаснай мастацкай прозы.

Мастак Л. Прагін. Тыраж 5 тыс. экз., стар. 348. Цана 88 кап.

Валянцін Панамароў. На хвалях жыцця. Нарысы і замалёўкі журналіста. На рускай мове. Мастак Ю. Архіпаў. Тыраж 10 тыс. экз., стар. 276. Цана 43 кап.

Уладзімір Юрэвіч. Слова і вобраз. Назіранні над мовай мастацкіх твораў.

У кнізе расказваецца аб тым, як пісьменнік у пошуках вобраза знаходзіць тыя словы, што дапамагаюць яму з найбольшай выразнасцю данесці да чытача ідэю, раскрыць характары герояў, як у гэтых пошуках нараджаюцца самабытнасць стылю, адзінства формы і зместу, без якога нельга ўявіць сабе рэалістычнага твора.

Вокладка і тытул С. Русака. Тыраж 4 тыс. экз., стар 152. Цана 48 кап.

Павел Кавалёў. Лёнька Гром. Аповесць. Для сярэдняга і старэйшага ўзросту.

У кнізе расказваецца пра хлопчыкаў, якія па розных прычынах трапілі пад уплыў вуліцы, пакінулі школу, сям'ю, бадзяюцца, крадуць. Аўтар паказвае выхавацеляў, настаўнікаў працоўнай калоніі, супрацоўнікаў міліцыі, якія не шкадуюць сілы і энергіі, каб вярнуць беспрытульных хлопчыкаў на правільны жыццёвы шлях.

Мастак А. Волкаў. Тыраж 10 тыс. экз., стар. 228. Цана 41 кап.

Янка Маўр. Збор твораў у двух тамах. Том 2.

У кнігу ўвайшлі аўтабіяграфічная аповесць «Шлях з цемры», «ТВТ» і «Палескія рабінзоны», апавяданчі, сатырычная антырэлігійная казка «Падарожжа ў пекла».

Мастак М. Гуцієў. Тыраж 20 тыс. экз., стар. 628. Цана 1 руб. 20 кап.

Беларускія народныя песні. Том 2. Запіс Р. Шырмы. Мастак І. Славянін. Тыраж 3 тыс. экз., стар. 432. Цана 1 руб. 7 кап.

Да стагоддзя з дня смерці Т. Р. Шаўчэнкі

На зямлі Тараса

ЗУСІМ зразумела вялікае і трапяткое жаданне кожнага, хто пабывае на ўкраінскай зямлі, на ўласныя вочы пабачыць мясціны, дзе жыў і працаваў вялікі сын украінскага народа Тарас Шаўчэнка.

...Аўтобус імчыць па шырокай шашы. Калісьці па гэтай дарозе малы Тарас выходзіў у свет шукаць шчасця-долі. Даводзілася ісці пехатою аж да самага Пецярбурга...

Уперадзе паказаліся акуратныя белыя будынкі ў азяленні садоў — сяло Морынцы. Тут нарадзіўся Тарас Шаўчэнка. Адсюль, з маленькага гнязда, вылецеў у свой вялікі палёт арол паэзіі, магутныя крылы якога развінуліся над усім светам.

Пасажыры ў аўтобусе былі мясцовыя. Яны з любоўю расказвалі пра свайго вялікага земляка.

Тарас Рыгоравіч любіў бацькаўшчыну. У час падарожжа па Украіне ў 1843 і 1859 гг. ён наведаў родныя мясціны. Нашчадкі паэта з пакалення ў пакаленне перадаюць цікавыя звесткі пра гэтае наведванне. Расказваюць, што ён шмат хадзіў па родных і дарагіх сэрцу месцах, рабіў замалёўкі, эскізы будучых карцін, гутарыў з сялянамі. Людзі тут жылі вельмі кепска. Галеча, голад, хваробы былі іх пастаяннымі спадарожнікамі. Аднойчы ад чумы вымерла ўсё сяло. Новыя жыхары назвалі яго Морынцамі.

Іншы лёс у нашчадкаў паэта. Жывуць яны заможна і радасна. Вечарамі электрычнасць асвятляе дамы калгаснікаў, ззяе ў вокнах бібліятэкі, бальніцы, клуба, школы. Больш за сто чалавек з сяла Морынцы атрымалі вышэйшую адукацыю, працуюць інжынерамі, аграномамі, мастакамі, артыстамі...

Хата, у якой нарадзіўся Тарас Рыгоравіч, не захавалася. На гэтым месцы стаіць цяпер помнік Кабзару. На мармуровай мемарыяльнай дошцы надпіс: «Тут стаяла хата, у якой 9 сакавіка 1814 года нарадзіўся вялікі народны паэт і мастак, рэвалюцыянер-дэмакрат Т. Р. Шаўчэнка».

Дзіцячыя гады паэта прайшлі ў сяле Кірылаўка (цяпер сяло Шаўчэнкава). Хлопчык рос сярод маляўнічай і чароўнай прыроды. Яна лашчыла яго чуллівае дзіцячае сэрца, наводзіла на роздум пра высокае прызначэнне чалавека — уладара зямлі. Але разам з радасным захапленнем прыгажосцю зямлі жыў у сэрцы боль за бяздольнае і бяспраўнае жыццё селяніна. Гнеўна зазвініць пасля голас шаўчэнкаўскай музы. Паэт адкрыта прызнае:

... В тім гаю
У тій хатині, у раю
Я бачив пекло... Там неволя,
Работа тяжкая ніколи
І помолитись не дають.
Там матір добрую мою,
Ще молодую — у могилу
Нужда та праця положила.

Шмат цудоўных мясцін у сяле, дзе паэт правёў дзіцячыя гады. З часоў Шаўчэнкі захаваліся крыніцы. Пад гарою — прыгожы садок і вішні. Крыху вышэй, побач з музеем — магіла маці паэта. Жывыя кветкі — любісток, барвінак — заўсёды ўбачыш на ёй.

У цэнтры сяла на шырокай і прыгожай плошчы ўзвышаецца помнік Тарасу Рыгоравічу.

Жывой ракой льецца мнагалюдны паток у музей, што быў пабудаваны ў 1938 г. па праекту архітэктара Васіленкі. Сюды прыходзяць групамі і па адным калгаснікі і рабочыя, піянеры і школьнікі, студэнты, каб яшчэ раз прачытаць неўміручыя старонкі жыцця вялікага Кабзара.

Экспазіцыі музея расказваюць аб мінулым і сучасным сяла, пра жыццё і творчую дзейнасць паэта. Экспанаваныя тут жа малюнкі Шаўчэнкі сведчаць аб яго вялікіх здольнасцях мастака. Захапленне любімай справай каштавала хлопчыку шматлікіх пабояў, здзекаў ад пана. Выйшаўшы з народа, пазнаўшы на сабе жудасці царызма, паэт увабраў у сваю вялікую душу ўвесь боль і гора людзей, зразумеў іх думкі, спадзяванні і імкненні да лепшай долі.

Экскурсанты падоўгу затрымліваюцца каля старэнькай, крытай саломай хаты, у якой Тарас Рыгоравіч вучыўся грамаце ў сельскага дзячка, разгледзяць высокі каржакаваты дуб, што быў пасаджаны блізкімі паэта ў гонар стагоддзя з дня яго нараджэння.

Змянілася жыццё сялян на бацькаўшчыне паэта. Уздоўж шырокай вуліцы ўзнімаюцца прыгожыя белыя будынкі — жылыя дамы, гідраэлектрастанцыя, тэхнікум і сярэдняя школа. Да паслуг мясцовых жыхароў — кіно, бальніца, аптэка, клуб, дзіцячыя яслі, дзве вялікія бібліятэкі. Штодзённа клуб і бібліятэку наведваюць каля 300 чытачоў. На кніжных стэлажах — шматлікія выданні любімых сялянамі твораў вялікага земляка.

У аповесці «Наймічка» Шаўчэнка пісаў: «О, аграрыі-філантропы! Выдумайце вы замест сярпа якую-небудзь іншую машыну. Вы гэтым зробіце вялікую паслугу неўдзячнаму вашаму [illegible] чалавецтву». Мара вялікага паэта здзейснілася. На палях калгаса працуюць рознастайныя машыны, шырока прымяняецца электрычнасць. Тое, чаго жадаў паэт, збылося ў наш час.

КІЕЎ пакінуў значны след у жыцці і творчасці Т. Шаўчэнкі. Упершыню ён пабываў тут у час падарожжа ў 1829 г. з Альшан у Вільню. Пазней, у час паездак на Украіну, пісьменнік кожны раз спыняўся ў Кіеве. У красавіку 1846 г. Шаўчэнка некаторы час жыў на Крашчаціку ў раёне Бесарабкі, а потым перабраўся ў будынак на вуліцы Козіна Балота (цяпер завулак Шаўчэнкі). Удзячныя нашчадкі захавалі гэты будынак. Невялікі, пацямнелы ад часу, размешчаны сярод шматпавярховых дамоў, ён прыцягвае ўвагу прахожых. На дошцы, прыбітай да сцяны, выгравіравана золатам: «У гэтым будынку ў 1846 годзе жыў вялікі ўкраінскі пісьменнік і мастак, рэвалюцыянер-дэмакрат Т. Р. Шаўчэнка».

Заходзім у памяшканне будынка музея. У гэтых пакойчыках па-хатняму зацішна. Абсталяванне не збіралася тут па частках, не рэстаўрыравалася — яно зберaглося амаль поўнасцю. Два пакоі наймаў паэт разам з літаратарам Афанасьевым-Чужбінскім і мастаком М. Сажыным у чыноўніка Жытніцкага. Рабочы стол, за якім працаваў паэт, мальберты, фарбы, кісці. У паэта была задума стварыць серыю малюнкаў пад агульнай назвай «Жывапісная Украіна». Гэтых малюнкаў было зроблена нямала, але зберaглася невялікая частка («Залатая брама», «Кіеўскі сад», «Касцёл» і інш.).

У Кіеве знаходзіцца яшчэ Дзяржаўны музей Т. Шаўчэнкі АН УССР. Размяшчаецца ён на бульвары, што носіць імя паэта. Ідзеш гэтай цудоўнай магістраллю і мімаволі ўспамінаеш шаўчэнкаўскую «Таполю».

З хваляваннем праходзіш па ўсіх 22-х залах музея Кабзара, аглядаеш каля трох тысяч экспанатаў.

Шмат матэрыялаў расказваюць пра кіеўскі перыяд жыцця паэта. У 1846 г. Шаўчэнка стаў членам палітычнага Кірыла-Мефодзіеўскага таварыства, адстойваў неабходнасць рашучых рэвалюцыйных дзеянняў. У Кіеўскім універсітэце паэт некаторы час працаваў выкладчыкам малявання. 5 красавіка 1847 г. Шаўчэнку арыштавалі пры ўездзе ў Кіеў, калі ён вяртаўся з Чарнігаўшчыны. Пры вобыску была знойдзена кніга «с малороссийскими, собственного его сочинения стихами, из коих многие возмутительного и преступного содержания». За ўдзел у палітычным таварыстве Шаўчэнку саслалі радавым у Арэнбургскі асобы корпус з забаронаю пісаць і маляваць.

У музеі ўсё пакідае вялікае ўражанне. І скульптуры І. Ганчара «Тарас-ваданоша» і Д. Майсеенкі «Тарас-пастух», і макет мастака Т. Святліцкага «Хата», і малюнак да паэмы «Каўказ» з надпісам: «Памяці вялікага народнага паэта Украіны. І. Рэпін», і шмат іншых экспанатаў.

Але асабліва ўражае тое, з якой любоўю і пашанай усё гэта захоўваецца, як да спадчыны Кабзара ставіцца народ. Тыя «работнікі рукі», пра якія пісаў Шаўчэнка, цяпер перагортваюць яго кнігі і кнігі шматлікіх пісьменнікаў — прадстаўнікоў новай сям'і нашчадкаў паэта.

Заходзім у адзін з пакояў, дзе побач з партрэтам Т. Шаўчэнкі — партрэты Сасюры, Рыльскага, Малышкі, Бажана, Тычыны, Галаўко, Яноўскага — вялікая сям'я ўкраінскіх пісьменнікаў. Тут жа партрэты прадстаўнікоў братніх народаў, перакладчыкаў твораў Шаўчэнкі — Сімона Чыкавані, Гегама Сар'яна, Якуба Коласа, Самеда Вургуна, Янкі Купалы, Людасы Гіры, чуваша Івана Ізніка. Гэта яны данеслі творчасць вялікага і неўміручага паэта, яго палымяныя словы да свайго народа.

У КАНЕВЕ знаходзіцца магіла вялікага Кабзара і шаўчэнкаўскі музей-запаведнік.

У дні перад стагоддзем з дня смерці Т. Шаўчэнкі значна павялічылася колькасць экскурсантаў, што едуць пакланіцца праху паэта. І Дняпро, і высокія кручы, пакрытага лесам берага, і цудоўны запаведнік — усё заліта яркім сонцам, вабіць вока, хвалюе душу. Ад шчырага захаплення наведвальнікі не зводзяць вачэй з чароўнага дняпроўскага берага, угледзяцца ў Тарасаву гару, шукаюць сярод стройных таполяў высокі помнік Кабзару. Яшчэ і яшчэ ўспамінаеш усё чытанае пра Тараса Рыгоравіча.

Прах паэта везлі ў Канеў на пачатку «Курьерах» 20 мая 1861 г. Нягледзячы на забарону паліцэйскіх і жандарскіх наглядчыкаў, студэнцкая моладзь выступала з палымянымі прамовамі, у якіх гаварылася аб любві паэта да народа. Тысячы жыхароў Канева і вёсак сустракалі прах любімага пісьменніка. Мастак Частахоўскі ўгаварыў блізкіх і сваякоў паэта пахаваць Шаўчэнку «далёка ад царквы». Ён спасылаўся на словы Шаўчэнкі, які нібы гаварыў яму: «Ціхае прыстанішча і спакой знойдзеш каля Канева». Вось як апісвае Частахоўскі пахаванне паэта: «У тры гадзіны дня вынеслі труну, паставілі на казацкі воз, пакрылі чырвонай кітайкай, а замест валоў упрогся народ... і павезлі, як належыць дзецям, свайго бацьку». Ад сабора жалобная працэсія прайшла праз лес і поле на Чарнечую гару, бо веснавы Дняпро шырока разліўся. На прапанову Частахоўскага насыпаць магілу жыва адгукнуліся рыбакі, бондары, шаўцы — усе простыя людзі. З усёй Украіны прыходзілі сяляне пакланіцца магіле Тараса. Тут шукальнікі праўды абменьваліся думкамі, чыталі і распаўсюджвалі творы Шаўчэнкі. Народ не хацеў верыць, што паэт памёр. Ён хацеў бачыць яго жывым, блізкім сябрам, дарадчыкам, які ўказаў бы шлях да вызвалення.

На высокай гары на схілах Дняпра знаходзіцца яго магіла. Велічная бронзавая фігура на высокім пастаменце з чырвонага паліраванага граніту ўзвышаецца над магілаю. Кабзар стаіць, як жывы, у глыбокім роздуме. Кветкі не вянуць тут ніколі. Нават зімою.

Народ шануе свайго вернага сына. У 1925 г. магіла Кабзара была аб'яўлена дзяржаўным запаведнікам і ўзята на дзяржаўнае ўтрыманне, а крыху пазней пачаў ствараццa музей. Магілу Т. Шаўчэнкі наведала шмат выдатных дзеячоў навукі і культуры. 17 жніўня 1936 г. тут пабывала група пісьменнікаў Беларусі. У кнігу ўражанняў яны запісалі: «Т. Р. Шаўчэнка быў бацькам не толькі ўкраінскай дэмакратычнай літаратуры, але і літаратуры беларускай. Яго творчасць мела вялікі ўплыў на дарэвалюцыйных пісьменнікаў».

У гады вайны музей-запаведнік і магіла былі разбураны фашысцкімі варварамі. Савецкія людзі аднавілі музей у 1952 г. Тут была зроблена новая экспазіцыя, яшчэ больш багатая па ідэйнаму зместу і мастацкаму афармленню.

Ад стэнда да стэнда, ад вітрыны да вітрыны ідуць наведвальнікі, узіраючыся ў рысы роднага чалавека, вывучаючы складанасць яго жыцця, прасякаючыся яшчэ большай любоўю да неўміручага Кабзара.

М. ЖЫЛІН.

Творчасць вялікага ўкраінскага паэта, рэвалюцыйнага дэмакрата Тараса Шаўчэнкі даўно стала здабыткам сусветнай літаратуры, яе ведаюць і любяць далёка за межамі нашай краіны.

На здымках: вокладкі зборніка вершаў паэта, які выйшаў у Чэхаславакіі ў 1959 г.; першага тома выбраных твораў, выдадзенага на балгарскай мове ў Сафіі ў 1960 г.; паэмы «Гайдамакі», выдадзенай на нямецкай мове ў Германскай Дэмакратычнай Рэспубліцы ў 1951 г.

Фотахроніка ТАСС.

У інтарэсах гледача

У мінулым годзе праведзены грамадскі агляд стану супрацьпажарнай бяспекі ва ўстановах культуры рэспублікі. У ходзе падрыхтоўкі да агляду большасць кінатэатраў, сельскіх клубаў і бібліятэк прыведзены ў стан гатоўнасці. Работнікі культурна-асветных устаноў на спецыяльных занятках вывучалі тэхмінімум па супрацьпажарнай бяспецы.

У гэтым аглядзе прымалі актыўны ўдзел не толькі работнікі культуры і дзяржаўнага пажарнага агляду, але і прадстаўнікі партыйных, камсамольскіх і грамадскіх арганізацый. У час агляду ў рэспубліцы пабудавана амаль тры тысячы апаратных і дзве тысячы памяшканняў для перасоўных электрастанцый.

У Лунінецкім раёне пабудавана 18 кінаапаратных і 19 памяшканняў для перасоўных электрастанцый. У 16 клубах устаноўлены кінастацыянары. Таксама добра праведзен грамадскі агляд у Слуцкім раёне. У 18 кінаапаратных заменена старая электраапаратура. Усе апаратныя забяспечаны фільмастатамі і металічнымі перамотачнымі сталамі. Рэгулярна праводзяцца інструктажы і заняткі па вывучэнню правіл супрацьпажарнай бяспекі.

Нядрэнна прайшоў грамадскі агляд у Скідзельскім, Кобрынскім, Пружанскім, Глыбоцкім і іншых раёнах рэспублікі.

Нядаўна праведзена ператарыфікацыя кінамеханікаў, іх памочнікаў і матарыстаў. Толькі па Брэсцкаму абласному ўпраўленню культуры за нездавальняючыя веды па тэхніцы захавання супрацьпажарнай бяспекі 56 кінамеханікаў і матарыстаў былі пазбаўлены права быць прапагандыстамі кіно на вёсцы.

Побач з гэтым у радзе раёнаў Гродзенскай, Мінскай, Магілёўскай і Гомельскай абласцей месцы кінапаказу не забяспечаны прасцейшымі сродкамі пажаратушэння. Адказныя асобы за арганізацыю кінапаказу не прызначаюцца, дзяжурствы членаў добраахвотных пажарных дружын не ўстанаўліваюцца. У некаторых раённых аддзелах культуры нездавальняюча арганізаваны кантроль за станам супрацьпажарнай бяспекі пры паказе кінафільмаў.

Асабліва дрэнна пастаўлена гэтая справа ў культасветустановах Слонімскага раёна. Дрэнна наладжана тут будаўніцтва кінаапаратных і памяшканняў для электрастанцый, не зацверджаны асобы, якія адказвалі б за захаванне правіл пажарнай бяспекі. У выніку такой безадказнасці і бескантрольнасці кінамеханік Швайдук неаднаразова дэманстраваў кінафільмы на гаручай аснове ў памяшканні, дзе не было кінаапаратнай.

Факты парушэння супрацьпажарнай бяспекі пры дэманстрацыі фільмаў назіраліся ў Хойніцкім, Дрысенскім, Бешанковіцкім, Мінскім, Воранаўскім, Бялыніцкім і іншых раёнах рэспублікі.

У многіх калгасах Віцебскай вобласці пабудаваны саманныя, глінабітныя, шлакаблочныя і іншыя кінаапаратныя, якія вызначаюцца сваёй трываласцю, добрай цеплаізаляцыяй і значнай таннасцю.

Добра апраўдалі сябе зробленыя ў радзе месц звычайныя зямлянкі, у якіх устанаўліваюцца перасоўныя электрастанцыі. Каб зрабіць такую зямлянку, не трэба шмат матэрыялаў і сродкаў. Дапамагалі будаваць кінаапаратныя і памяшканні для перасоўных электрастанцый камсамольцы і моладзь калгасаў, саўгасаў і прадпрыемстваў.

Трэба і надалей аддаваць больш увагі супрацьпажарнаму стану культасветустаноў. Гэтую справу нельга ператвараць у нейкую кампанію. Работнікі абласных, раённых аддзелаў культуры і пажарнай аховы абавязаны штодзённа клапаціцца, каб ва ўсіх установах культуры строга выконваліся правілы супрацьпажарнай бяспекі.

П. КАВАЛЕЎСКІ.

Дзесяцігоддзе аматарскага калектыву

У Віцебску адбыўся вечар, прысвечаны дзесяцігоддзю творчай дзейнасці аматарскага тэатральнага калектыву станкабудаўнічага завода імя С. М. Кірава.

Рэжысёр А. Рыжкова расказала на вечары пра творчы шлях калектыву. Аблпрафсавет узнагародзіў Ганаровымі граматамі ўсіх самадзейных артыстаў. Сакратар райкома камсамола Л. Лапо ўручыў ім пахвальныя лісты райкома камсамола. Дырэкцыя завода ўзнагародзіла граматамі і каштоўнымі падарункамі старэйшых аматараў тэатральнага мастацтва.

Быў паказан спектакль «Позняе каханне» па п'есе Астроўскага. У ім былі заняты старэйшыя ўдзельнікі тэатральнага калектыву: слесар Н. Каржанёў, токар І. Сазонаў, тэхнолаг Л. Бычкоўская, шліфавальшчыца Л. Голубава і інш.

М. ТЫШЭВІЧ.

Для пачатку — добра

Нарыс В. Бандарчыка і І. Чыгрынава пра выдатнага прадстаўніка беларускай нацыянальнай інтэлігенцыі Мікалая Якаўлевіча Нікіфароўскага, дзейнасць якога адносіцца да другой паловы XIX ст., разлічаны на масавага чытача *). У ім даволі падрабязна асветлены жыццё і навуковая дзейнасць вучонага, даследчыка культуры і быту беларусаў. Разам з Я. Раманавым, Я. Карскім і іншымі дзеячамі навукі і культуры М. Нікіфароўскі імкнуўся «адкрыць душу беларуса» для другіх народаў, змагаўся за права развіцця яго нацыянальнай культуры.

Складаным і цікавым было жыццё М. Нікіфароўскага.

Сыну панамара з вялікімі цяжкасцямі ўдалося ўладкавацца ў духоўнае вучылішча ў Віцебску. Сродкаў для вучобы не было. І толькі ўніжэнні бацькі дапамаглі будучаму вучонаму і яго брату паступіць у архірэйскі хор, што значыла вучыцца «на казённыя сродкі». «За гэтыя шэсць год мне давялося перажыць тугу па вёсцы і адсутнасці бацькоў, цяжар малаўзрослага, крайне наіўнага прастачка-навічка, крыўды, лупцоўку і біццё ўсіх відаў, непамерную працу, прамую галадоўку...» — успамінаў вучоны.

Нікіфароўскі скончыў вучылішча з пахвальным лістом. Яго накіравалі на далейшую вучобу ў мясцовую духоўную семінарыю. У гэты час будучы вучоны пачаў асабліва цікавіцца бытам вёскі, рабіў першыя запісы народных песень, бытавых апавяданняў, прыказак і прымавак.

Скончыўшы семінарыю па першаму разраду, Нікіфароўскі меў права паступіць у Пецярбургскую духоўную акадэмію. Але вучыцца «на свой кошт» не мог.

З 1867 г. на Віцебшчыне пачынаецца шматгадовы працоўны педагагічны шлях Мікалая Якаўлевіча. Займаючы сціплую пасаду настаўніка, ён зрабіў вельмі многа для вывучэння сваёй радзімы.

У нарысе разглядаюцца працы вучонага. Аўтары даволі поўна паказваюць стаўленне вучонага да матэрыялу, які ён даследаваў. Адсюль узнікае яскравае аблічча Нікіфароўскага як этнографа. Аўтары не прамінулі слушна заўважыць, што ён быў і адным з першых вучоных, якія «зразумелі велізарную каштоўнасць прыпеўкі як важнага жанра народнай творчасці».

Аўтары нарыса знайшлі форму падачы матэрыялу, патрэбную для выданняў падобнага характару. Аднак у кнізе ёсць і недахопы. Першы раздзел адарваны ад двух другіх. Да таго ж ён напісаны сухой мовай, тут мноства таўталагічных выразаў і штампаў.

Нікіфароўскі ўнёс немалы ўклад у развіццё беларускай фалькларыстыкі. Між тым працы вучонага па фальклору аўтары характарызуюць значна скупей, чым этнаграфічныя.

У цэлым нарыс цікавы. Няхай ён будзе добрым пачаткам у справе выдання літаратуры аб таленавітых вучоных з нашага народа.

Ул. БОГАН.

*) В. Бандарчык, І. Чыгрынаў. «Николай Яковлевич Никифоровский. Очерк жизни и деятельности». Выдавецтва АН БССР, Мінск, 1960.

У далёкія і блізкія паездкі

Два эстрадныя канцэрты наладзіла Беларуская дзяржаўная філармонія ў сталіцы Літоўскай ССР—Вільнюсе.

У цікавай і разнастайнай праграме прынялі ўдзел заслужаны артыст БССР А. Астрамецкі (цымбалы), вакалісты Л. Ілюковіч, В. Фамічэнка і заслужаны артыст БССР В. Глушакоў, канферансье Г. Зайцаў, артысты арыгінальнага жанра М. Шаўчэнка, І. Пігулеўскі і А. Ржэвускі. З выкананнем урыўкаў з рамана М. Шолахава «Узнятая цаліна» выступіў народны артыст БССР Я. Палосін. Працоўныя літоўскай сталіцы ветліва прымалі выступленні мінскіх гасцей.

* * *

У гастрольную паездку па гарадах РСФСР выехала Дзяржаўная акадэмічная харавая капэла БССР. Беларускія майстры харавога спявання выступяць у Кіраве, Іошкар-Ала, Разані, Казані, Пензе, Саранску, Маскве. Для працоўных Расійскай Федэрацыі будзе наладжана каля 20-ці канцэртаў.

* * *

Дзве творчыя сустрэчы з працоўнымі Полацка наладзіў Саюз кампазітараў БССР. У іх прынялі ўдзел музыказнаўца І. Нісневіч, кампазітар Я. Дзегцярык, вакалісты М. Марозава, Л. Жытнікава, народны артыст БССР М. Дзянісаў, віяланчалістка Р. Вайншток.

Полацкія аматары музыкі з вялікай цікавасцю праслухалі вакальныя і інструментальныя творы беларускіх аўтараў.

* * *

З канцэртамі на выбарчых участках сталіцы выступілі салісты Беларускага радыё і тэлебачання і артысты Беларускай дзяржаўнай філармоніі. Гарачымі апладысментамі ўзнагародзілі выбаршчыкі народнага артыста БССР Я. Палосіна, спевакоў В. Ганчарэнку, В. Фурс, К. Ясінскую, Ю. Смірнова, М. Марозаву, скрыпача А. Валошына, піяністку Е. Эфрон.

У БРАТНІХ КРАІНАХ

Красамоўныя лічбы

Расце і развіваецца культура ў Народнай Албаніі. У краіне працуюць 29 дамоў культуры ў гарадах і каля тысячы асяродкаў культуры на вёсцы, 14 музеяў і Дамоў-музеяў, 17 дзяржаўных бібліятэк і каля дзвюх тысяч невялікіх бібліятэк на прадпрыемствах, у школах і вёсках. У гарадскіх бібліятэках звыш мільёна тамоў кніг.

Сёння ў кожным цэнтры раёна ёсць Дом культуры, бібліятэка, кінатэатр, а ў гарадах з насельніцтвам звыш 15 тысяч створаны музеі і прафесіянальныя тэатры.

На працягу 1960 г. кіно наведала звыш 11 мільёнаў гледачоў, а прафесіянальныя тэатры — амаль 870 000. Дзяржаўныя бібліятэкі наведвае ў сярэднім кожны год каля 500 000 чытачоў. Гурткі мастацкай самадзейнасці працуюць на кожным прадпрыемстве, у школах і вёсках.

Кінематаграфія Албаніі зрабіла першыя крокі. Апрач кіначасопісаў, выпушчаны тры мастацкія фільмы. Створана нацыянальная опера («Мрыка» Прэнг Якава, «Вясна» Тыш Дая). Народны тэатр упершыню паказаў на сцэне вобразы неўміручага Леніна ў драме «Крамлёўскія куранты» і выдатнага рэвалюцыянера Георгія Дзімітрава.

Другі пяцігадовы план (1961—1965 гг.) развіцця народнай гаспадаркі прадугледжвае, каб на базе новых эканамічных пераўтварэнняў і ўздыму дабрабыту мас развіць далей культурную рэвалюцыю. У Ціране будзе пабудаван вялікі Палац культуры, падарунак Савецкага Саюза, а таксама Тэатр лялек, летні тэатр і два кінатэатры. Новыя дамы культуры будуць пабудаваны ў іншых гарадах краіны, а колькасць кінатэатраў у гарадах павялічыцца да 80. Шырокае развіццё атрымае і культура на вёсцы. Адкрыецца 320 дамоў культуры і 1 550 асяродкаў культуры ў сельскагаспадарчых кааператывах.

Кінематаграфія будзе выпускаць кожны год два мастацкія і пяць дакументальных фільмаў, 48 кіначасопісаў. У Ціране будзе створан Цэнтральны Дом народнай творчасці. Прымаюцца захады па збору, вывучэнню, апрацоўцы і выданню нашага багатага музычнага і вакальнага фальклору. З гэтай мэтай кабінет музычнага фальклору і сектар вакальнага фальклору пры Дзяржаўным універсітэце аб'яднаны ў Інстытут музычнага і вакальнага фальклору.

Работнікі культуры і мастацтва Албаніі прыкладаюць усе сілы і талент, каб як мага лепш задаволіць культурныя запатрабаванні працоўных.

П. МІТРАЕРГІ.

КІТАЙСКАЯ НАРОДНАЯ РЭСПУБЛІКА. Пекінскі каледж кінематаграфіі быў створаны ў 1956 г. Гэта першая ў краіне вышэйшая навучальная ўстанова, якая рыхтуе кадры для нацыянальнага кінамастацтва. У каледжы ёсць факультэты: рэжысёрскі, акцёрскі, аператарскі і інш., вучэбная кінастудыя.

На здымку: у навучальнай студыі.

Фота Хуан Цзінь-да. Агенцтва Сіньхуа.

На сцэне — маладая салістка

Спектакль «Спячая прыгажуня» ў пастаноўцы Беларускага тэатра оперы і балету (мастак С. Нікалаеў, дырыжор І. Абраміс) карыстаецца ўвагай гледачоў.

На гэты раз галоўную ў балеце партыю Аўроры выконвае маладая салістка Марына Пятрова.

Аўрору часта іграюць кволай і пяшчотнай з акцэнтам на французскі каларыт, на вонкавую зграбнасць і віртуознасць класічных танцаў. Вельмі часта вынаходлівая тэхніка, бліскучае выкананне адажыо і варыяцый засланяюць унутраны свет казачнай прынцэсы, яе светлы лірыка-рамантычны настрой, які раскрываецца ў музычнай драматургіі твора.

Адметнае ў выканаўчым майстэрстве Марыны Пятровай — у тым, што яе гераіня жыццелюбівая, са шчырымі, цёплымі пачуццямі і жаноцкай прывабнасцю. Артыстка зацікавілася ў балеце не столькі яго французскім каларытам, колькі «рускім стылем» музыкі, добрым і вясёлым гумарам. Уласна кажучы, у спектаклі Аўрора — гэта не прынцэса, а прывабная простая дзяўчына.

Танец артысткі дакладны і адначасова сакавіты, дынамічны, тэмпераментны.

І разам з тым хацелася б паглыблення інтэлектуальнасці гераіні, больш удумлівага стаўлення да драматычных перажыванняў, якія выразна чуваць у музыцы. Вельмі пажадана, каб прывабны вонкавы партрэт сапраўднай «прыгажуні» быў дапоўнены (і гэта асабліва важна) выразным псіхалагічным партрэтам дзяўчыны, перад якой сустрэча з юнаком Дэзірэ адкрыла светлы шлях да сонца, да шчасця.

Варта звярнуць увагу на індывідуалізацыю вобраза, на яго своеасаблівыя рысы ў параўнанні з гераінямі іншых класічных балетаў.

Думаецца, што здзяйсненне гэтых пажаданняў — у межах творчых магчымасцей М. Пятровай.

На здымку: М. Пятрова — Аўрора і Г. Папоў — Дэзірэ.

Фота Ул. Крука.

ПРА СЛАВУ ТЫХ ДЗЁН

Пастаўскі народны тэатр паказаў спектакль «Дзве сяброўкі» па п'есе Я. Рамановіча. Падзеі, адлюстраваныя ў творы, адбываюцца ў адным з акупіраваных фашыстамі гарадоў Беларусі.

Рэжысёр М. Ароцкая паспяхова даносіць да гледача задуму аўтара п'есы: раскрыць унутраны свет сціплых і мужных савецкіх жанчын, якія многае зрабілі для перамогі над азвярэлым ворагам у гады Вялікай Айчыннай вайны.

Вось, напрыклад, Ганна Андрэеўна, жонка камандзіра партызанскага атрада Міраноўвіча, якая засталася з дачкой Валяй на акупіраванай фашыстамі тэрыторыі. Багатую натуру Ганны Андрэеўны, яе перадавыя погляды на жыццё, каханне, на абавязак перад Радзімай умела перадае выканаўца ролі А. Дабравольская. Яна паказала шчырасць і чуласць сваёй гераіні да людзей, глыбіню яе пачуццяў. Аднак вобраз Ганны Андрэеўны ў спектаклі некалькі прыніжаны. Слаба гучыць гераічны пафас, якім надзяліў гэты вобраз аўтар п'есы.

Выканаўца ролі Валі М. Рынтофт стварыла вобраз савецкай дзяўчыны-камсамолкі, якая толькі што закончыла сярэднюю школу, марыла аб далейшай вучобе. Валя яшчэ мала што бачыла ў жыцці, але цвёрда верыць у перамогу Савецкай Арміі. Вобраз Валі ў выкананні М. Рынтофт кранае крыштальнай, яшчэ дзіцячай чысцінёй, чулымі адносінамі да бацькоў сяброўкі Лялі.

Старую Стэфаніду, якая замкнулася ў сям'і і дбае толькі аб тым, як лягчэй і лепш пражыць, іграе М. Ароцкая. Гэты вобраз суседкі сям'і Міраноўвічаў — творчае дасягненне выканаўцы. Празмерны клопат Стэфаніды аб сабе выклікае смех у гледача. У яе вузкі круг інтарэсаў, своекарыслівая душа. Усё гэта пераканаўча данесена да гледача.

Каларытны вобраз Лялі, дачкі Стэфаніды (Т. Шатуха). Спачатку гэта самаўпэўненая, знешне прыгожая маладая жанчына, якая клапоціцца, як і яе маці, толькі аб сабе. Але жыццё паказала Лялі, што стаіць яна на няправільным шляху. Ляля забівае обер-лейтэнанта Адольфа Фогта, дастае прапускі на выхад з горада для Ганны Андрэеўны, Валі, сваёй маці і ідзе ў лес шукаць партызанскі атрад. Усё гэта Т. Шатуха раскрывае ў вобразе сваёй гераіні паслядоўна і пераканаўча. Калі ў пачатку спектакля глядач ненавідзіць Лялю, то ў канцы — радуецца разам з ёю.

Цёця Зося (у партызанскім атрадзе яе звалі Андрэем) — мужная савецкая жанчына-партызанка, якая, не шкадуючы сябе, выконвае даручэнні камандзіра атрада. Такой мы бачым яе на сцэне. Але калі мужнасць і гераічнасць цёці Зосі бачны з яе ўчынкаў, то таварыскай чуласці, шчырасці, якія, паводле аўтарскай задумы, ёсць у гэтым вобразе, глядач не адчувае. Выканаўца ролі А. Муха павінна была б месцамі змяніць дзелавы тон размовы цёці Зосі на сяброўскі, сардэчны, а можа, месцамі на спачувальны ці лагодны. Напрыклад, у сцэне гутаркі цёці Зосі з Ганнай Андрэеўнай у яе кватэры-падвале ёсць усе магчымасці раскрыць шматгранны вобраз жанчыны-партызанкі з дапамогай слова, выкарыстаўшы адпаведныя інтанацыі. Не варта забываць, што ў драматычным творы слова (у дадзеным выпадку дыялаг) — асноўны мастацкі сродак характарыстыкі героя.

Ужо ў першай дзеі спектакля глядач знаёміцца з нямецкім оберлейтэнантам Адольфам Фогтам, вобраз якога ў асноўным удала раскрывае Э. Ягораў. Гэта самаўлюбёны, грубы і агідны нямецкі афіцэр, але ягоную грубасць Ягораў паказвае больш за ўсё крыкам.

Пра камандзіра партызанскага атрада Міраноўвіча глядач чуе ўпершыню са слоў яго дачкі Валі. Сустракаецца ж з ім у апошняй дзеі. Міраноўвіч — строгі, але чулы партызанскі камандзір. Ён горача любіць народ, робіць усё, каб як найхутчэй вызваліць ад ненавіснага ворага родную зямлю. Ён сардэчна, па-таварыску ставіцца да партызан, горача кахае Ганну Андрэеўну, па-бацькоўску чула адносіцца да дачкі. Усё гэта проста і пераканаўча паказвае І. Кацэнка.

Спектакль «Дзве сяброўкі» — творчая ўдача Пастаўскага народнага тэатра.

А. ЛАТУШЫНСКІ.

Галоўны рэдактар Нічыпар ПАШКЕВІЧ.

Рэдакцыйная калегія: Заір АЗГУР, Аляксандр БУТАКОЎ, Кастусь ГУБАРЭВІЧ, Васіль ІВАШЫН, Аркадзь МАРЦІНОВІЧ (адказны сакратар), Пятро ПРЫХОДЗЬКА, Раман САБАЛЕНКА (намеснік галоўнага рэдактара), Мікола ТКАЧОЎ, Янка ШАРАХОЎСКІ, Іван ШАЦІЛА, Рыгор ШЫРМА.

«Литература и искусство» — орган Министерства культуры и правления Союза писателей БССР, Минск.

АДРАС РЭДАКЦЫІ: г. Мінск, вул. Захарава, 19. Тэлефоны: прыёмнай рэдакцыі — 3-24-61, намесніка галоўнага рэдактара — 3-25-25, адказнага сакратара — 3-25-25, аддзела літаратуры—3-22-04, аддзела мастацтва — 3-24-62, аддзела культуры—3-20-54, выдавецтва—3-19-52, бухгалтэрыі — 3-11-03.

«Літаратура і мастацтва» выходзіць два разы на тыдзень: у аўторак і пятніцу.

АТ 00095

Друкарня імя Сталіна.